

JAARVERSLAG

ETF LEUVEN
2022

Evangelische Theologische Faculteit, Leuven

“

We werden in 2022 uitgedaagd om temidden van alle ontwikkelingen met dezelfde drive als altijd te streven naar uitstekend onderwijs, onderzoek en academische dienstverlening.

INLEIDING

De ETF Leuven is voor veel mensen van grote betekenis. Natuurlijk voor de studenten die op dit moment bij ons studeren. Dat zijn er ongeveer 230 en dat is een aanzienlijk aantal. Zij genieten van goed onderwijs in de theologie en religiewetenschappen, residentieel, via ons ETF Open University programma of in het doctoraatsprogramma. De ETF Leuven is bovendien nog steeds van betekenis voor onze alumni. Hun studie aan onze faculteit is van blijvende waarde in hun dagelijks werk: in de kerk, een christelijke organisatie, een bedrijf of in het onderwijs.

De ETF Leuven is uiteraard ook van betekenis voor de vele mensen die er mogen werken: onze administratieve en technische stafmedewerkers, onze docenten en ook onze vrijwilligers. Samen bundelen zij jaar na jaar hun krachten om de faculteit tot een bloeiende leer- en leefgemeenschap te maken. Deze gezamenlijke drive is jaar in jaar uit dezelfde; het is een constant aanwezige energie in de ontwikkeling van onze faculteit. Toch ziet elk jaar er weer anders uit. Er komen nieuwe studenten, soms nieuwe collega's; maar ook de omstandigheden kunnen sterk veranderen en hetzelfde geldt voor de ontwikkelingen in de samenleving en op het wereldtoneel.

2022 was een jaar van een aantal bijzondere ontwikkelingen. Een oorlog in Oekraïne brak uit; in ons deel van de wereld konden we beperkende coronamaatregelen uiteindelijk achter ons laten; en in de loop van het jaar

werd de impact van een energiecrisis en hoge inflatie voor velen voelbaar. Dit alles had ook een impact op de ETF Leuven. We werden uitgedaagd om temidden van al deze ontwikkelingen met dezelfde drive als altijd te streven naar uitstekend onderwijs, onderzoek en academische dienstverlening.

Ik ben dankbaar dat ons dat is gelukt. Extra dankbaar ben ik dat we daarbij mochten rekenen op de betrokkenheid van een uitgebreid netwerk van sympatisanten die het werk van de ETF Leuven steunen. En daar is ook alle reden voor. In een krimpend christendom in West-Europa voorziet de ETF Leuven in een blijvende behoefte aan goed opgeleide theologen: in de Lage Landen, in Europa en daarbuiten. Als faculteit vormen we ook een stem in de maatschappij en in de wetenschap. In een buitengewoon gepolariseerde tijd biedt onze faculteit een vrijplaats waar over kerk- en andere muren heen op een veilige, verdiepende manier en met respect voor de Bijbel, de traditie en voor elkaar het gesprek gevoerd kan worden over uitdagende theologische en maatschappelijke kwesties.

Dit jaarverslag laat de belangrijkste feiten en ontwikkelingen van de ETF Leuven zien in een bijzonder jaar 2022. Het laat inderdaad zien dat de ETF Leuven van grote betekenis is en van grote betekenis kan zijn voor de volgende generaties. Iets om heel dankbaar voor te zijn.

Prof. dr. Jos de Kock
Rector ETF Leuven

“

De ETF Leuven wil als instelling voor academisch hoger onderwijs een professionele organisatie zijn en daarnaast in haar faciliteiten duurzaam ingericht zijn.

INHOUD

INLEIDING	3	4. ONDERZOEK	27	4.5 Onderzoeksoutput	35
1. KOERS	7	4.1 Inleiding	28	4.5.1 Inleiding	35
2. BESTUUR	10	4.2 Globale beleidslijnen	28	4.5.2 Overzicht publicaties	35
2.1 Structuur	11	4.2.1 Onderzoeksopdracht academisch personeel	28	4.5.3 Wetenschappelijke conferenties en academische lezingen	35
2.2 Samenstelling	12	4.2.2 Kwaliteitsbeleid onderzoek	28	4.6 Extern gefinancierd onderzoek	38
3. ONDERWIJS	13	4.2.3 Onderzoekscommissie	29	4.6.1 Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)	38
3.1 Inleiding	14	4.3 Onderzoeksprogramma's	29	4.6.2 Overig extern gefinancierd onderzoek	38
3.2 Globale beleidslijnen	14	4.3.1 Onderzoekslijnen	29	4.7 Samenwerking en internationalisering	39
3.2.1 Opdracht en algemene doelstelling	14	4.3.2 Onderzoek binnen vakgroepen	29	4.7.1 Nederlandse Onderzoeksschool voor Theologie en Religiewetenschap (NOSTER)	39
3.2.2 Specifieke doelstellingen van de opleidingen	15	4.3.3 Instituten en onderzoekscentra	32	4.7.2 Center for Excellence in Reformed and Evangelical Theology (CERET)	39
3.2.3 Onderwijsvisie	15	4.4 Doctoraatsprogramma	34	4.7.3 Evadoc	40
3.2.4 Onderwijscommissie	16	4.4.1 Inleiding	34	4.7.4 Overige onderzoekssamenwerking	40
3.3 Aanbod opleidingen	16	4.4.2 Jaarlijks colloquium en promoties	34		
3.3.1 Opleidingen en toelatingsvoorwaarden	16	4.4.3 Evolutie aantal doctoraatsstudenten	34		
3.3.2 Permanente vorming	17	4.4.4 Doctoraatscommissie	35		
3.3.3 Onderwijsvernieuwing	17				
3.4 Onderwijskwaliteitszorg	18				
3.4.1 Interne kwaliteitszorg	18				
3.4.2 Externe kwaliteitszorg	20				
3.5 Onderwijs- en examenregeling	20				
3.5.1 Onderwijsregeling	20				
3.5.2 Examenregeling	22				
3.6 Studenten	22				
3.6.1 Input	22				
3.6.2 Output	23				
3.7 Samenwerking en internationalisering	24				

5. DIENSTVERLENING	42	6.5 Academisch personeel	48	7. VOORZIENINGEN	50
5.1 Inleiding	43	6.5.1 Vakgroep Oude Testament	48	7.1 Inleiding	51
5.2 Dienstverlenende activiteiten	43	6.5.2 Vakgroep Nieuwe Testament	48	7.2 Infrastructuur	51
5.3 Leuven Center for Christian Studies (LCCS)	44	6.5.3 Vakgroep Historische Theologie	48	7.2.1 Huisvesting	51
5.3.1 Algemeen	44	6.5.4 Vakgroep Systematische Theologie	48	7.2.2 Bibliotheek	52
5.3.2 Activiteiten in 2022	44	6.5.5 Vakgroep Praktische Theologie	48	7.2.3 Selfstorage Sint-Jansberg	52
5.4 Samenwerkingen	45	6.5.6 Vakgroep Godsdienstwetenschappen en Missiologie	48	7.3 Begeleiding	53
		6.5.7 Educatieve master in de godsdienst en didactische ondersteuning	49	7.3.1 Gemeenschapsvorming	53
6. PERSONEEL	46	6.5.8 Pensioenleeftijd personeel	49	7.3.2 Studiebegeleiding	53
6.1 Inleiding	47	6.6 Administratief en technisch personeel	49	7.3.3 Begeleiding van de instroom	54
6.2 Interne kwaliteitszorg	47	6.7 Diversiteit	49	7.3.4 Ombudsfunctionaris	54
6.3 Interne communicatie	47			7.4 Studentenactiviteiten	54
6.4 Directie	48			7.4.1 Studentenraad	54
				7.4.2 Studentenvereniging	55
				7.4.3 Introductieweekend	55
				7.5 Marketing en communicatie	55
				7.6 Automatisering	55
				8. FINANCIËN	56
				8.1 Inleiding	57
				8.2 Resultatenrekening	57
				8.3 Balans	58
				8.4 Financiering	59
				BIJLAGE 01	60
				Goedkeurende verklaring bedrijfsrevisor	60

1

KOERS

2022 was het derde jaar in de vijfjarige beleidsperiode 2020-2024. Voor die beleidsperiode stelde de ETF Leuven een meerjarenbeleidsplan 2020-2024 vast onder de titel *Samen duurzaam verder bouwen: Investeren in theologie en religiewetenschappen*. Het beleidsplan steunt op zeven doelstellingen die sturend zijn voor de strategie van de ETF Leuven in de periode 2020-2024. Dit hoofdstuk geeft een korte indruk hoe in 2022 de strategische koers zich ontwikkelde langs de lijnen van deze zeven beleidsdoelen.

Uniek profiel

De ETF Leuven doet haar werk vanuit een uniek profiel: geworteld in een protestants-evangelische identiteit met tegelijkertijd een gerichtheid op oecumene en dialoog. Een prachtige illustratie hiervan is de bij Peeters uitgegeven academische jubileumbundel die in 2022 werd gepresenteerd: *The Vitality of Evangelical Theology: Celebrating ETF Leuven at 40* (redactie door Andreas Beck, Jos de Kock & Steven Van den Heuvel). Deze bundel biedt een overzicht van hoe het onderzoek aan ETF Leuven zich in de afgelopen 40 jaar ontwikkelde en hoe de faculteit op eigen wijze een bijdrage levert aan het veld van theologie en religiewetenschappen.

Internationaal georiënteerd

De ETF Leuven is een sterk internationaal georiënteerde theologische faculteit in de Lage Landen. De ETF Leuven heeft een grote variëteit aan partnerschappen met buitenlandse instellingen. In 2022 werd een stap gezet in meer focus op het gebied van internationale

studentwerving. De internationale master- en PhD programma's van de ETF Leuven bieden belangrijke opleidingsmogelijkheden voor kaderleden aan theologische instellingen in bijvoorbeeld Centraal en Oost Europa.

Robuust onderwijs

De ETF Leuven staat voor een klassiek-theologische opleiding, aangevuld met een versterkende religiewetenschappelijke component, zowel *on campus* als via *blended learning*. Onze opleidingen zijn door de NVAO geaccrediteerd en worden periodiek geëvalueerd door een externe onderwijsvisitatie. In 2022 heeft de werkgroep doorontwikkeling onderwijs deze externe visitatie (februari 2023) voorbereid door het opstellen van een zelfevaluatierapport. In het verlengde daarvan is onder leiding van vicedecaan onderwijs Maria Verhoeff gewerkt aan voorstellen voor curriculumherziening. Economisering én flexibilisering van ons onderwijsaanbod en (blijvend) goede aansluitingsmogelijkheden op onderwijsprogramma's van collega-instellingen zijn hierbij belangrijke aandachtspunten geweest.

Relevant onderzoek

De ETF Leuven is een ambitieuze en kwalitatief hoogstaande onderzoeksinstelling voor theologie en religiewetenschappen. Deze ambitie vraagt om goede facilitering van het academisch personeel. In 2022 is beleid vastgesteld dat het mogelijk maakt om een onderzoekssabbatical op te nemen. In september 2022 is onder leiding van decaan Jelle Creemers een nieuw decanaatsteam gestart, waarbinnen de vicedecaan onderzoek, Koert van Bekkum, speciale aandacht

”

In 2022 werd een stap gezet in meer focus op het gebied van internationale studentwerving.

heeft voor kwaliteitsbewaking en -versterking van ons onderzoeksprogramma en ons internationale doctoraatsprogramma.

Academische dienstverlening

De academische dienstverlening van de ETF Leuven heeft partners op het oog in het kerkelijke, maatschappelijke en onderwijsveld. Reguliere werkveldoverleggen zorgen ervoor dat we als faculteit bij de les blijven over belangwekkende ontwikkelingen en vragen in het werkveld. In 2022 hebben we in het bijzonder

deelnemers aan het ETF Leuven ondernemersnetwerk betrokken bij de vraag welke kansen er liggen voor ETF Leuven; niet alleen voor theologisch geïnteresseerden in kerken maar dus ook voor leiders in organisaties.

Duurzame organisatie

De ETF Leuven wil als instelling voor academisch hoger onderwijs een professionele organisatie zijn en daarnaast in haar faciliteiten duurzaam ingericht zijn. Wat betreft het eerste aspect is in 2022, evenals het jaar daarvoor, de nodige aandacht besteed aan

ervaren werkdruk en hoe deze naar de toekomst toe in te dammen en hanteerbaar te houden. Wat het tweede genoemde aspect betreft (duurzame inrichting van faciliteiten) was 2022 het jaar dat de eerste helft van onze zonnepaneleninstallatie op het dak van ons gebouw aan de Sint-Jansbergsesteenweg gelegd kon worden. Er worden middelen geworven voor het tweede deel van dit project.

Financieel stabiel

De ETF Leuven streeft er in deze vijfjarige beleidsperiode naar zich tot een voldoende, stabiel gefinancierde organisatie te ontwikkelen met voldoende investeringsruimte. Dit doel werd in 2022 bijzonder uitgedaagd als gevolg van de energiecrisis en hoge inflatie. Door gestegen energiekosten en door extra indexaties sterk stijgende loonkosten moest de ETF Leuven bijzondere ingrepen doen. Zo werd een deel van ons gebouw afgekoppeld van de verwarming om energiekosten uit te sparen. Daarnaast werden strategische keuzes, onder andere op het gebied van gebouwenexploitatie, voorbereid om het doel van financiële stabiliteit in het vizier te houden. Eind 2022 werd tevens de fondswerving geïntensiveerd: in totaal werd in enkele maanden tijd een extra € 277.000 toegezegd bovenop de oorspronkelijk gebudgetteerde opbrengsten uit gift- en fondswerving. Dit resultaat stemt niet alleen dankbaar maar wekt ook vertrouwen naar de toekomst toe.

2

BESTUUR

2.1 Structuur

De Evangelische Theologische Faculteit, Leuven (ETF Leuven) is een instelling voor hoger onderwijs en is gevestigd aan de Sint-Jansbergsesteenweg 97 in Heverlee (Leuven). De faculteit is georganiseerd als een vereniging zonder winstoogmerk (vzw), wat betekent dat er twee bestuurlijke organen zijn.

Ten eerste is dat de algemene vergadering. Deze benoemt bestuurders, kan statuten aanpassen en keurt de begroting goed. De algemene vergadering komt één keer per jaar samen. In het verslagjaar was dat op 7 april.

Het tweede orgaan is het bestuursorgaan. Dit orgaan is onder meer bevoegd om de directie en het academisch personeel te benoemen en om het intern reglement en het onderwijs- en examenreglement te wijzigen. In het bestuursorgaan zijn ook de studenten vertegenwoordigd. Het bestuursorgaan vergadert minimaal drie keer per jaar. In het verslagjaar vergaderde het bestuursorgaan op 17 maart, 16 juni en 9 november.

De directie is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding en bestaat uit de rector, de decaan en de administratief directeur. In het verslagjaar bestond de directie uit de rector, de decaan en de administratief directeur ad interim (zie § 6.4). De vicedecaan participeert met adviserende stem bij vergaderingen van de directie. De directie is aanwezig bij de vergaderingen van de algemene vergadering en het bestuursorgaan met adviserende stem.

De faculteit heeft zes vakgroepen en drie belangrijke organen: de onderwijscommissie, de onderzoekscommissie en de faculteitsraad. De onderwijscommissie bestaat uit de vakgroepvoorzitters, de vicedecanen, de decaan en de rector. Deze commissie coördineert alle activiteiten die betrekking hebben op de ontwikkeling van het onderwijs. Analoog aan deze onderwijscommissie is er een onderzoekscommissie waarin de vakgroepvoorzitters, de vicedecanen, de decaan en de rector zitting hebben. Zij coördineren alle activiteiten die betrekking hebben op de ontwikkeling van het onderzoek. Zowel de onderwijs- als onderzoekscommissie nodigen studenten uit voor agendapunten die hen direct aangaan.

De faculteitsraad bestaat uit al het residentieel academisch personeel dat minimaal een halftijdse opdracht aan de ETF Leuven heeft, een vertegenwoordiging van het administratief en technisch personeel en vertegenwoordigers vanuit de studenten (ten minste 10% van de faculteitsraad). Deze raad moet zijn instemming geven bij alle belangrijke besluiten die aan de ETF Leuven genomen worden.

Een uitgebreide omschrijving van de samenstelling en bevoegdheden van de verschillende organen is te vinden in het intern reglement van de ETF Leuven. Omdat de ETF Leuven de belangen van de studenten hoogacht, hanteert zij het medebestuurmodel. Dit betekent dat er studentenparticipatie is op het hoogste bestuursniveau, in het bestuursorgaan. Daarnaast zijn de studenten ook vertegenwoordigd in diverse andere raden en commissies.

”

In het verslagjaar bestond de directie uit de rector, de decaan en de administratief directeur ad interim.

2.2 Samenstelling

Bestuursorgaan

Dr. Gottlieb Blokland, Koen Celis, dr. Filip De Cavel (voorzitter), dr. Jessie Dezutter, prof. dr. Henk Jochemsen (vicevoorzitter), Sarah Morton, Chris Sebrechts, dr. Richard Toes, Anne van Olst en studentenvertegenwoordiger(s). De directie participeert met adviserende stem.

Algemene vergadering

Dr. Gottlieb Blokland, Koen Celis, dr. Filip De Cavel (voorzitter), dr. Jessie Dezutter, Diederick Eikelboom, prof. dr. Henk Jochemsen (vicevoorzitter), Michael Künnemann, Hans Maat (tot 4 april), Sarah Morton, prof. dr. Phil Roberts, Chris Sebrechts, Jean-Claude Thienpont, dr. Richard Toes, Anne van Olst, Kees van Velzen en studentenvertegenwoordiger(s). De directie participeert met adviserende stem.

Regeringscommissaris

In 2014 heeft de Vlaamse Regering een regeringscommissaris aangewezen om toe te zien op de besteding van de overheidsmiddelen en het nakomen van de regelgeving van de overheidsopdrachten. De regeringscommissaris woont de vergaderingen van het bestuursorgaan en de algemene vergadering bij. Sinds 1 juli 2018 is Marleen Deputter aangewezen als regeringscommissaris.

Directie

Prof. dr. Jos de Kock (rector), prof. dr. Andreas Beck (decaan, tot 25 september), prof. dr. Jelle Creemers (decaan, vanaf 26 september) en Jeroen Le Jeune (administratief directeur ad interim, tot 31 december).

Decanaat

Prof. dr. Jelle Creemers (decaan), prof. dr. Koert van Beckum (vice-decaan onderzoek), dr. Maria Verhoeff (vice-decaan onderwijs).

Onderwijs- en onderzoekscommissies

Prof. dr. Andreas Beck (voorzitter tot 25 september), prof. dr. Jelle Creemers (voorzitter vanaf 26 september), prof. dr. Jos de Kock, prof. dr. Jacobus (Kobus) Kok, prof. dr. Ronald Michener, prof. dr. Koert van Bekkum en dr. Maria Verhoeff.

Faculteitsraad

Dr. Bosco Bangura, prof. dr. Jack Barentsen, prof. dr. Andreas Beck, dr. David Courey, prof. dr. Jelle Creemers, prof. dr. Jos de Kock (voorzitter), dr. Philip Fisk, prof. dr. Jacobus (Kobus) Kok, Jeroen Le Jeune, dr. Matthias Mangold, dr. Creighton Marlowe, prof. dr. Ronald Michener, prof. dr. Michael Northcott, dr. Jeremy Otten, Anne-Catherine Pardon, Cees Tulp, prof. dr. Koert van Bekkum, dr. Steven van den Heuvel, dr. Jermo van Nes, Bernard Vantiegheem, dr. Maria Verhoeff, prof. dr. Martin Webber, Elsie Wilms en drie studentenvertegenwoordigers.

3

ONDERWIJS

3.1 Inleiding

De ETF Leuven biedt academisch onderwijs aan op drie niveaus: bachelor, master en doctoraat. De programma's zijn erkend door de Vlaamse Gemeenschap, Codex Hoger Onderwijs (CHO), art. II.105, en geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO).

De ETF Leuven biedt haar opleidingen niet aan als een zuiver theoretische wetenschap, maar zoekt steeds naar de verbinding met de (beroeps)praktijk.

Dit gebeurt onder meer doordat in de colleges op vakspecifieke kennis wordt gereflecteerd vanuit hedendaagse maatschappelijke vraagstukken die vanuit de docent, student en het werkveld worden aangeleverd.

De gebruikte leervormen en onderwijsmiddelen worden ingezet in functie van een hermeneutische interactie tussen student, docent en leeromgeving, geënt op de identiteit en kernwaarden van de ETF Leuven. Daarbij wordt er niet enkel naar gestreefd studenten breed over de disciplines van de theologie en religiewetenschappen te informeren, maar ook hen te doen groeien in engagement, kritisch constructief onderzoek en moreel leiderschap. Docenten maken gebruik van exemplarische en methodische benaderingen met aandacht voor inzicht en mogelijke toepassingen. Dat gebeurt in de diverse leeromgeving die de ETF Leuven is en die doorheen een gradueel leerproces als oefenplaats voor eenheid en dialoog in diversiteit wordt ingezet.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de globale beleidslijnen met betrekking tot het onderwijs (§ 3.2), het opleidingsaanbod (§ 3.3), de kwaliteitszorg in het onderwijs (§ 3.4), de onderwijs- en examenregeling (§ 3.5), de studenten (§ 3.6) en de samenwerking met andere opleidingen en internationalisering (§ 3.7).

3.2 Globale beleidslijnen

3.2.1 Opdracht en algemene doelstelling

De Vlaamse Gemeenschap erkent de ETF Leuven om in het studiegebied theologie en religiewetenschappen als ambtshalve geregistreerde instelling voor hoger onderwijs de graden van bachelor, master en doctor te verlenen (CHO, art. II.105). De opleidingen zijn opgenomen in het Hogeronderwijsregister (www.hogeronderwijsregister.be).

Naast het verlenen van hoger onderwijs wordt wetenschappelijk onderzoek verricht en maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening verzorgd, zoals dit ook geldt voor de universiteiten. De ETF Leuven wil studenten theologisch bekwamen tot dienst in kerk en samenleving, onder meer predikanten of voorgangers, met name van kerken aangesloten bij de Federale Synode van Protestantse en Evangelische Kerken in België, en leraren Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs, met name voor scholen ingericht door de Vlaamse overheid.

”

De ETF Leuven wil studenten theologisch bekwamen tot dienst in kerk en samenleving, onder meer predikanten of voorgangers.

Conform haar bevoegdheid bood de ETF Leuven in het verslagjaar ook een Educatieve Master in de godsdienst aan, naast een uitdovende specifieke lerarenopleiding (CHO, art. II.400 §3).

3.2.2 Specifieke doelstellingen van de opleidingen

De specifieke doelstellingen van de verschillende opleidingen worden vermeld in het onderwijsreglement (§ 2.1, art. 12 bis, 13 bis, 13 quater, 13 quinquies en

15 bis) en in de studiegids. In 2013 vond de laatste onderwijsvisiteatie plaats, waarbij de recentelijk herziene opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) van de ETF-opleidingen werden getoetst aan de domeinspecifieke leerresultaten bachelor en master in de godgeleerdheid die in 2012 op Vlaams niveau zijn vastgelegd. De OLR's werden daarbij als 'goed' beoordeeld. Herziene OLR's zijn van kracht sinds het academiejaar 2013-2014. Tijdens het verslagjaar werd een voorstel tot herziening van de OLR's door de werkgroep doorontwikkeling onderwijs, een subcommissie van de onderwijscommissie, in voorbereiding op de onderwijsevaluatie door de NVAO in 2023, voorbereid en goedgekeurd door alle daartoe bevoegde organen van de faculteit.

De doelstellingen van de specifieke lerarenopleiding werden in 2012 door de visitatiecommissie positief beoordeeld. In de loop van het academiejaar 2015-2016 is een beperkte herziening doorgevoerd, waardoor de specifieke doelstellingen de algemene basiscompetenties van de leraar beter aanvullen. Sinds academiejaar 2021-2022 wordt de nieuw ingerichte Educatieve Master in de godsdienst aangeboden (zie § 3.3.1) en wordt de specifieke lerarenopleiding afgebouwd.

3.2.3 Onderwijsvisie

Het onderwijsconcept verwoordt de visie van de ETF Leuven op onderwijs in functie van de ontwikkeling van een academisch werk- en denkniveau van de student. Het concept vertaalt zich door naar verschillende niveaus, van de organisatie van de gehele opleiding

tot en met de vormgeving van individuele colleges. Het onderwijsconcept van de ETF Leuven is te raadplegen in de studiegids.

De ETF Leuven hecht veel belang aan leren in een context van diversiteit. Een internationaal team van vakexperts met aandacht voor interdisciplinaire input zorgt voor de begeleiding van de studenten. Didactische modellen die in kern- en hulpdisciplines worden aangereikt, dragen ertoe bij dat het kritisch denken op verschillende wijzen en niveaus wordt gestimuleerd en dat de student genuanceerd eigen standpunten leert bepalen.

De zes vakgroepen op het terrein van theologie en religiewetenschappen beogen niet in eerste instantie de diverse disciplines zo volledig mogelijk af te dekken ("kennis als doel"), maar veeleer een exemplarische en methodische benadering met de nodige aandacht voor inzicht en mogelijke toepassingen ("kennis als gereedschap").

Als academische opleiding verbindt de ETF Leuven het onderwijs rechtstreeks aan voortgaande ontwikkelingen in wetenschappelijk onderzoek. Er wordt hierbij zowel gebruik gemaakt van eigen ETF-onderzoek als van ander onderzoek dat relevant is voor religiestudie en voor de protestants-evangelische beweging in Vlaanderen, Nederland en Europa.

Studenten worden gestimuleerd om in het onderzoek te participeren, waarbij ze in de latere jaren van de studie een zelfstandige onderzoekersrol kunnen krijgen in een team met de docent als coach.

3.2.4 Onderwijscommissie

De onderwijscommissie ontwikkelt de curricula van de opleidingsprogramma's, aanvaardt studenten, stelt de programma's van de individuele studenten vast, hierbij inbegrepen het verlenen van vrijstellingen en van goedkeuringen om een vak of semester aan een andere instelling te volgen, en evalueert de onderwijsactiviteiten van het academisch personeel. In het verslagjaar werd er vier keer vergaderd. Tijdens het verslagjaar besteedde de commissie naast de gebruikelijke zaken vooral aandacht aan het zelfevaluatierapport in voorbereiding op de aanstaande onderwijsvisiting. Werkzaamheden die individuele studenten betreffen werden zoals altijd uitbesteed aan de subcommissie bachelor en master ('administratieve commissie').

3.3 Aanbod opleidingen

3.3.1 Opleidingen en toelatingsvoorwaarden

Bacheloropleiding

Gedurende het academiejaar 2021-2022 bood de ETF Leuven, conform de accreditatie van de NVAO, de driejarige academisch gerichte bacheloropleiding aan met de volgende drie afstudeerrichtingen: 'Bijbel en Theologie', 'Kerk en Pastoraat' en 'Godsdienst en Onderwijs'.

Het bachelorprogramma, met onderwijs in het Nederlands, omvat 180 studiepunten en leidt tot een academische Bachelor of Arts in de theologie en de religiewetenschappen. Een uitgebreide omschrijving van het programma is te vinden in de studiegids.

De instromende studenten, evenals de door- en instromende cohorten van de masteropleidingen, voldoen aan de criteria van CHO, art. II.178-II.183. De toelatingseisen staan ook beschreven in het onderwijsreglement van de ETF Leuven, dat beschikbaar is in de studiegids en op de ETF Virtual Campus.

Een deel van de bacheloropleiding wordt meer flexibel aangeboden via 'ETF Open University' (zie § 3.3.3).

Masteropleiding

Gedurende het academiejaar 2021-2022 bood de ETF Leuven, conform de accreditatie van de NVAO, de tweejarige masteropleiding met de volgende drie afstudeerrichtingen aan: 'Bible and Theology', 'Church

and Pastoral Ministries' en 'Religious Studies and Education'. Deze afstudeerrichtingen sluiten aan op de Nederlandstalige equivalenten van de hierboven genoemde bacheloropleiding.

Het masterprogramma, met onderwijs in het Engels en met de mogelijkheid om de examens in het Nederlands af te leggen, omvat 120 studiepunten en leidt tot een Master of Arts in de theologie en de religiewetenschappen. Een uitgebreide omschrijving van het programma is te vinden in de studiegids.

Een groot deel van het masterprogramma wordt meer flexibel aangeboden via de 'ETF Open University' (zie § 3.3.3).

Doctoraatsopleiding

Het doctoraatsprogramma van de ETF Leuven duurt in de regel vier jaar bij voltijdse studie. Het doctoraatsprogramma bestaat uit twee fasen. In de examenfase worden onderzoeksvaardigheden aangescherpt en worden een specifiek onderzoeksvoorstel en een publiceerbaar artikel geschreven. In de dissertatiefase wordt het proefschrift geschreven op basis van origineel onderzoek. Een aantal doctoraatsstudenten is residentieel aan de ETF Leuven verbonden als assisterend academisch personeel (AAP) of als bijzonder academisch personeel (BAP) met een onderzoeksbeurs.

De toelatingseisen en andere relevante informatie staan beschreven in het onderwijsreglement (§ 2.1, art. 10 en 10bis) en het PhD Handbook. Beide zijn te vinden op de website, www.etf.edu.

Educatieve Master

Sinds academiejaar 2021-2022 wordt een Educatieve Master in de godsdienst aangeboden aan de ETF Leuven. Deze Educatieve Master heeft de specifieke lerarenopleiding (SLO) vervangen en moet blijvend voorzien in de behoefte om leraren op te leiden voor het Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs op hoger secundair niveau (2de en 3de graad). Meer informatie over het programma is te vinden in de studiegids. Tot academiejaar 2023-2024 kunnen studenten die ooit aan de SLO begonnen zijn hun programma afmaken.

3.3.2 Permanente vorming

De ETF Leuven biedt verschillende soorten permanente vorming aan. In het kader van levenslang leren kan iedere geïnteresseerde die aan de toelatingsvereisten voldoet, zich aanmelden om opleidingsonderdelen te volgen onder creditcontract.

De ETF Summer Colloquia zijn uitermate geschikt voor permanente educatie: studenten en docenten van diverse achtergronden ontmoeten er elkaar voor een intensieve studieweek (zie § 3.3.3).

In 2017 is in overleg met de inrichtende instantie voor het Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs in Vlaanderen, comité PEGO, een basispakket 'academische theologische vorming (PEGO)' uitgewerkt. Dit pakket bevat zeven bachelorvakken. (Aspirant)-leerkrachten PEGO, die geen erkend diploma in theologie en/of godsdienstwetenschappen bezitten, kunnen op basis van dit pakket van het comité PEGO een

'certificaat PEGO' ontvangen, dat voor de ontvanger geldt als bewijs van een vakinhoudelijke vorming.

Jaarlijks worden verschillende professionele studiedagen georganiseerd. De meeste studiedagen aan de ETF Leuven staan open voor geïnteresseerden, die zich willen professionaliseren in de werk- en/of kerkpraktijk. Zo vond er op 29 september een studienamiddag plaats voor bestuurders van Reformatorisch onderwijs in Nederland. Jos de Kock en Jelle Creemers verzorgden lezingen (zie § 5.2). Tijdens het verslagjaar werd ook geëxperimenteerd met het aanbieden van een online college-reeks Ecclesiology en Oecumene voor zowel (residentiële of ETF Open University) studenten als extern geïnteresseerden. Het betrof een pilotproject in het kader van levenslang leren en academische dienstverlening, met als voornaamste doelen een breder publiek aanspreken en een betere integratie van residentieel- en afstandsonderwijs realiseren. In totaal namen 29 mensen deel, waarvan 13 externen. De cursus werd positief geëvalueerd.

3.3.3 Onderwijsvernieuwing

Curriculumherzieningen

De huidige bachelor- en mastercurricula zijn in het academiejaar 2009-2010 geïmplementeerd en in 2014-2015 licht herzien. Conform het kwaliteitshandboek werd het onderwijsprogramma opnieuw geëvalueerd door de werkgroep doorontwikkeling onderwijs, een subcommissie van de onderwijscommissie die speciaal in academiejaar 2020-2021 werd ingericht ter voorbereiding van de geplande onderwijsvisie in februari

2023. Tijdens het verslagjaar heeft deze werkgroep meerdere keren vergaderd en middels het schrijven van een uitgebreid zelfevaluatie-rapport een voorstel tot curriculumherziening gedaan in samenspraak met diverse daartoe bevoegde raden en organen. De curriculumherziening zou vanaf de start van academiejaar 2023-2024 in moeten gaan.

ETF Open University

De ETF Open University biedt een flexibele variant van een groot deel van het residentiële bachelor- en masterprogramma aan. De ETF Open University richt zich op studenten die reeds een andere studie hebben afgerond en al een baan hebben. Bij het onderwijs wordt gebruik gemaakt van blended learning, waarbij elektronische hulpmiddelen op het gebied van online opleiden via de ETF Virtual Campus worden gecombineerd met traditionele onderwijsvormen.

Van het bachelorprogramma wordt de afstudeer-richting 'Bijbel en Theologie' volledig via ETF Open University aangeboden. Van de masteropleiding wordt naast deze afstudeer-richting ook de afstudeer-richting 'Church and Pastoral Ministries' via ETF Open University aangeboden.

Tijdens het academiejaar 2021-2022 werden vier (online) trainingsdagen ingericht voor de deeltijdse master-opleiding; voor de deeltijdse bachelorvariant werden eveneens vier (online) trainingsdagen georganiseerd. Voor de studenten van beide opleidingen vond van 22 tot en met 27 augustus het ETF Summer Colloquium plaats, een intensieve studieweek met een divers aanbod aan keuzevakken, gedoceerd door interne en

externe specialisten. Dit jaar werden er opnieuw 3 cursussen aangeboden. Aza Goudriaan (ETF Leuven) verzorgde een collegereeks getiteld "Responding to Public Crises: Christian Thinkers on the Fall of Rome (410) and the Dutch Disaster Year (1672)". Douglas J. Moo (Wheaton College, Illinois, VS) verzorgde de cursus "The Contribution of Hebrews to Early Christian Theology". Een derde reeks werd verzorgd door Jos de Kock (ETF Leuven) en Ronelle Sonnenberg (Protestantse Theologische Universiteit, Amsterdam en Groningen, Nederland), getiteld "Geloof bij kinderen en jongeren: learning by doing". In totaal waren er 49 deelnemers.

Elektronische leeromgeving

Naast traditionele onderwijsvormen wordt door staf en studenten gebruik gemaakt van een elektronische leeromgeving, de ETF Virtual Campus. De functie van dit leerplatform is niet enkel ondersteunend als mogelijkheid om documenten te verspreiden, papers in te leveren en aankondigingen naar studenten te sturen. Docenten maken eveneens gebruik van leerpaden, video's, videoconferenties en fora, in het bijzonder voor de ETF Open University.

Taalonderwijs

Sinds 2017 wordt onder leiding van Jermo van Nes gewerkt aan een revisie van het onderwijsmodel van de talen Hebreeuws en Grieks. Alle lesgevers van de taalvakken zijn hierbij betrokken. In het verslagjaar zijn alle onderwijsmodules die in 2020 ontwikkeld werden opnieuw licht herzien op basis van de feedback van gebruikers. Ook werden nieuwe toepassingen bedacht om Bible Online Learner te integreren in het onderwijs.

Tijdens het verslagjaar is een internationale werkgroep opgestart vanuit de United Bible Societies om dit digitale platform verder uit te bouwen en te optimaliseren. De ETF Leuven is in deze werkgroep vertegenwoordigd.

Internationalisering

De ETF Leuven vindt het belangrijk om de leerprocessen in dialoog met anderen te laten plaatsvinden en niet alleen vanuit de eigen context. Daarom participeert de ETF Leuven ook in het "Brains on the Move"-programma (waaronder het Europese Erasmus+) van de Vlaamse overheid om internationale studentenmobiliteit te bevorderen. Ook docentenuitwisseling vindt plaats, met name via het Erasmus+ uitwisselingsprogramma (zie § 3.7). Een specifieke werkgroep internationalisering houdt het overzicht over de verschillende mobiliteiten en geeft uitvoering aan acties die de directie in de jaarplannen heeft vastgesteld in het kader van internationale samenwerking. Tijdens het verslagjaar heeft deze werkgroep drie keer vergaderd.

3.4 Onderwijskwaliteitszorg

3.4.1 Interne kwaliteitszorg

Beleid en kwaliteitshandboek

De kwaliteitsbewaking van het onderwijs aan de ETF Leuven vindt plaats binnen geijkte kaders en steunt op de evaluatie van de resultaten van het onderwijsproces. Voor deze evaluatie bevaart de ETF Leuven alle betrokken partijen. Uit deze evaluatie volgt eventueel bijsturing en hernieuwde planvorming.

Het draagvlak van de verschillende betrokkenen, zoals de studenten, het werkveld, de docenten, het administratief en technisch personeel en deskundigen op het gebied van onderwijs en theologie, is belangrijk. Zij zijn dan ook betrokken bij het kwaliteitssysteem. Het is van belang dat het systeem op adequate en efficiënte wijze informatie oplevert, zodat sturing en optimalisatie vloeiend plaatsvindt.

De procedures rond de interne kwaliteitszorg zijn beschreven in het kwaliteitshandboek van de ETF Leuven. Deze is voor alle personeelsleden te raadplegen via de ETF Virtual Campus. Tijdens het verslagjaar is door de werkgroep doorontwikkeling onderwijs, een subcommissie van de onderwijscommissie, een herziening van het kwaliteitshandboek voorbereid, die is goedgekeurd door de verantwoordelijke gremia.

In het kader van de interne kwaliteitszorg participeert de ETF Leuven ook regelmatig in netwerken die bijdragen aan de kwaliteitsbewustwording en de organisatie van kwaliteitssystemen. Zo bezocht Maria Verhoeff op 20 oktober een seminar en forumvergadering van het Lerend Netwerk van OnderwijsOndersteuners (LNO2), een netwerk wat onderwijsondersteuners en onderwijsexperts van alle hogescholen en universiteiten in Vlaanderen verbindt.

Inbreng studentenraad

De studentenraad heeft een belangrijke rol in de kwaliteitszorg binnen de ETF Leuven. Zo wordt de curriculumbewaking voor een groot deel door de studentenraad gedaan, in samenwerking met de

onderwijsadministratie. In het verslagjaar heeft de studentenraad opnieuw de studielast van alle vakken gecontroleerd. De cursusevaluaties zijn besproken tijdens een brugoverleg met een afvaardiging van de directie en de administratie. Samen met de onderwijscommissie zijn de cursusevaluaties ook kritisch geëvalueerd en opgevolgd.

Vier keer per jaar vindt een brugoverleg plaats waarin de bevindingen van de studentenraad worden besproken met de directie en de onderwijsadministratie. De

studentenraad is in de faculteitsraad gerepresenteerd en participeert actief in de onderwijs- en onderzoekscommissies (zie § 2.1).

Onderwijskundige vorming voor academisch personeel

Tijdens het verslagjaar vonden twee trainingsmomenten plaats voor het onderwijzend personeel. Op 20 april verzorgde Jack Barentsen een lezing over het thema "The Use of Technology to Enhance Learning", waarop een interactieve discussie volgde door leden

van het onderwijzend personeel. Daarnaast ging op 7 december een trainingsmoment door onder leiding van Maria Verhoeff met als thema "Curriculum Mapping: How to Align Your Course with Other Courses and the Curriculum as a Whole." Deze training werd ook gegeven in functie van de aanstaande onderwijsvisitatie en curriculumherziening.

Overleg werkveld Vlaanderen en Nederland

In de regel vindt om het jaar een werkveldoverleg plaats, afwisselend in Vlaanderen en Nederland. Er vond uitzonderlijk geen plenair werkveldoverleg plaats in 2022, maar er waren wel diverse informele overlegmomenten met vertegenwoordigers van christelijke organisaties in Vlaanderen en Nederland.

3.4.2 Externe kwaliteitszorg

Onderwijsvisitaties en accreditaties

De drie afstudeerrichtingen van de bachelor- en masteropleiding van de ETF Leuven zijn geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Het accreditatierapport van oktober 2014 plaatst de ETF Leuven op basis van een nauwgezette screening aan de top van de academische theologieopleidingen in het Nederlands taalgebied, samen met de theologieopleidingen van de KU Leuven. De visitatiecommissie beoordeelde elke kwaliteitswaarborg met 'goed' en gaf de ETF Leuven ook de algemene beoordeling 'goed'. De huidige accreditatie voor de bachelor- en masteropleiding geldt voor de periode 2015-2016 tot en met 2022-2023. De werkgroep doorontwikkeling onderwijs, een subcommissie van de onderwijscommissie, heeft tijdens het verslagjaar meerdere keren vergaderd en een uitgebreid zelfevaluatierapport geschreven ter voorbereiding van de geplande onderwijsvisitatie in februari 2023. Dit rapport met talloze bijlagen kwam tot stand met input van heel wat leden van het academisch en administratief-technisch personeel en werd meerdere keren in alle daartoe bevoegde raden en organen besproken.

Sinds academiejaar 2021-2022 wordt de nieuwe Educatieve Master in de godsdienst aangeboden aan de ETF Leuven en wordt de specifieke lerarenopleiding (SLO) afgebouwd. De nieuw ingerichte Educatieve Master ontving op 4 mei 2021 een positief toetsingsbesluit van de NVAO. Het besluit tot erkenning door de Vlaamse regering dateert van 25 juni 2021.

3.5 Onderwijs- en examenregeling

3.5.1 Onderwijsregeling

Studiegelden

De studiegelden die de ETF Leuven vraagt, staan vermeld in de studiegids. Er wordt bij voltijds onderwijs een onderscheid gemaakt tussen residentiële en ETF Open University studenten en tussen studenten afkomstig uit België, Nederland en andere EER-landen.

Voor het academiejaar 2021-2022 werden de tarieven als volgt gehanteerd:

	BE student betaalt	NL student betaalt	EER student (incl. CH) betaalt	Niet-EER student betaalt
BA/MA residentieel	€ 961,90	€ 1.710	€ 2.440	€ 6.440
BA/MA ETF Open University	€ 247,90 + € 11,90/stp	€ 247,90 + € 24,40/stp	€ 247,90 + € 36,50/stp	€ 247,90 + € 103,20/stp
Doctoraat	€ 1.610	€ 1.610	€ 2.370	€ 5.290

De ETF Leuven ontvangt een beperkte subsidie voor haar onderwijs- en onderzoeksactiviteiten. Ze ontvangt geen investeringssubsidies voor huisvesting of bijdragen voor de studenteninfrastructuur. Om toch een sluitende begroting te krijgen, worden voor buitenlandse EER-studenten nog steeds iets hogere studiegelden dan gebruikelijk gehanteerd. De directie en het bestuur van de ETF Leuven vinden deze situatie ongewenst, maar zien vooralsnog geen andere mogelijkheid om de exploitatie sluitend te maken. Voor Belgische beurs- en bijna-beursstudenten geldt een

wettelijk bepaald verlaagd tarief. Middels particuliere giften aan het George en Dora Winstonfonds wordt dit mogelijk gemaakt.

Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in het onderwijs- en examenreglement, § 2.1, art. 7, 8, 9, 9bis, 10, 10bis en 11. In lijn met CHO, art. II. 177, kunnen afwijkende toelatingsvoorwaarden gelden in specifieke situaties.

Studentenwerving

In het academiejaar 2021-2022 hebben er vijf (deels online) open dagen plaatsgevonden voor potentiële residentiële studenten, telkens op een woensdag. Deze open dagen stonden vastgelegd in de academische kalender en werden bekend gemaakt via de website, sociale media en de nieuwsbrief. Tijdens online open dagen werden er videocolleges beschikbaar gesteld op de website van de ETF Leuven voor prospectieve studenten. Middels virtuele sessies was het academisch secretariaat beschikbaar voor eventuele vragen over de opleiding.

Voor de ETF Open University variant werden er doorheen het academiejaar vijf open dagen gehouden. Tevens organiseerde de ETF Leuven zogenaamde meeloopdagen voor prospectieve studenten, waarbij zij een nacht op de campus konden doorbrengen (voor zover de corona maatregelen dit toelieten).

Studiegids en handboeken

In de studiegids is informatie beschikbaar over de werking van de ETF Leuven als instelling voor hoger academisch onderwijs en worden niet alleen alle opleidingen, maar ook alle opleidingsonderdelen gedetailleerd beschreven. De studiegids is beschikbaar in twee talen, het Nederlands en het Engels. Het Master's Thesis en PhD Handbook worden apart uitgegeven in het Engels. Zowel de studiegids als deze handboeken zijn beschikbaar op de website en de ETF Virtual Campus.

Studiebegeleiding

De ETF Leuven hecht grote waarde aan een adequate studiebegeleiding. Meer informatie over studiebegeleiding is te vinden in § 7.3.

Stagejaar

De ETF Leuven biedt naast de reguliere stage in het derde jaar van de bacheloropleiding ook stage- of seminariejaren na de master aan voor studenten die in de kerkpraktijk aan de slag willen gaan. Studenten kunnen ook in het buitenland een stage na hun bachelor of master doen met steun van Erasmus+.

Studievoortgangbewaking

Het onderwijssecretariaat draagt zorg voor de bewaking van de studievoortgang. Zij maakt daarbij gebruik van het administratiesysteem BaMaFlex. Dit systeem bevordert een eenduidige administratieve vastlegging. De voortgang en de meeste vragen van studenten kunnen efficiënt en via vaste protocollen worden gecontroleerd en afgehandeld.

Flexibele jaarprogramma's

In lijn met de CHO biedt de ETF Leuven aan studenten de mogelijkheid om een diplomacontract met deeltijds studietraject af te sluiten. Naast de voltijdse en deeltijdse modeltrajecten van een diplomacontract kunnen studenten in overeenstemming met het flexibiliseringsdecreet ook kiezen voor een credit- of examencontract. In het verslagjaar is door studenten van nagenoeg alle contractvormen en modeltrajecten gebruik gemaakt, met uitzondering van de examencontracten (zie § 3.6.1).

3.5.2 Examenregeling

Onderwijs- en examenreglement

Het onderwijs- en examenreglement is opgenomen in de studiegids en is voor zowel studenten als personeel via de ETF Virtual Campus te raadplegen. Tijdens het verslagjaar werden op verzoek van het decanaat en met goedkeuring van de faculteitsraad en het bestuursorgaan enkele wijzigingen doorgevoerd in het reglement.

3.6 Studenten

3.6.1 Input

Aantallen

Het totaal aantal studenten (224) aan het begin van het nieuwe academiejaar 2022-2023 (15 oktober) is als volgt verdeeld:

	2022-2023	vgl. 2021-2022
Bachelor	92 (63 m / 29 v)	86 (57 m / 29 v)
Master	91 (70 m / 21 v)	94* (79 m / 15 v)
Educatieve Master/SLO	4 (3 m / 1 v)	5 (4 m / 1 v)
Doctoraat	37 (32 m / 5 v)	39 (34 m / 5 v)

* 24 volgen (deels) een schakel- of voorbereidingsprogramma

Het totaal aantal studenten is in 2022-2023 stabiel gebleven. Het aandeel bachelorstudenten is opnieuw gestegen (met 6); het aandeel masterstudenten is opnieuw gedaald (met 3). In de lerarenopleiding

c.q. nieuw ingerichte Educatieve Master was er 1 student minder. In het doctoraatsprogramma starten 2 studenten minder maar in de loop van het academiejaar stroomden alsnog 3 studenten in. Het aantal studenten dat doorstroomde van het bachelor- naar het masterprogramma blijft beperkt, namelijk 3.

Op 31 december van het verslagjaar was een op de vier studenten een vrouw (25%). In totaal participeren er studenten van 32 nationaliteiten uit vijf continenten in de verschillende programma's.

Contracten

De meeste studenten stonden tijdens het academiejaar 2021-2022 ingeschreven met een diplomacontract. Deze contractvorm past dan ook het beste bij het normtraject (de voltijdse bachelor- en masteropleiding). Een aantal studenten koos voor meer flexibele creditcontracten, die later kunnen worden omgezet in een diplomacontract. Er waren in het academiejaar 2021-2022 geen studenten ingeschreven met een examencontract.

Fondsen voor Belgische studenten

Het George en Dora Winstonfonds is opgericht in 2008 om Belgische studenten een steuntje in de rug te geven. Het wordt met name gebruikt om Belgische beurstarifestudenten en bijna-beursstudenten van de wettelijke vermindering van studiegelden te voorzien. Daarnaast kunnen ook voor andere doelen Belgische studenten aanvragen tot steun bij het fonds indienen. In 2022 hebben vier studenten van het fonds gebruik gemaakt.

3.6.2 Output

Diploma's

Op zaterdag 12 november vond de jaarlijkse diploma-uitreiking plaats van de bachelor- en masterdiploma's en de diploma's van leraar die zijn behaald in het academiejaar 2021-2022. Daarnaast werd er in het verslagjaar ook een doctoraatsdiploma uitgereikt tijdens de jaarlijkse doctoraatsweek (zie § 4.4.2). 25 afgestudeerden ontvingen een diploma:

Bachelor of Arts in de godgeleerdheid en de godsdienstwetenschappen	14
Master of Arts in de godgeleerdheid en de godsdienstwetenschappen	9
Diploma van leraar (SLO)	1
Doctor in de godgeleerdheid en de godsdienstwetenschappen	1

Opvolging alumni en tewerkstelling

Oud-studenten van de ETF Leuven worden via e-mail en sociale media op de hoogte gehouden van conferenties en studiedagen die door de faculteit worden georganiseerd.

De ETF Leuven verstuurt een enquête onder de alumni die twee jaar of vijf jaar daarvoor zijn afgestudeerd en blijft zo onder meer op de hoogte van de perspectieven op werk die de studie biedt. Deze informatie is belangrijk voor de huidige studenten. Oud-studenten zijn onder andere werkzaam als predikant of voorganger van een kerkelijke gemeente, docent aan een instelling voor hoger onderwijs, godsdienstleerkracht (PEGO), jongerenwerker, hulpverlener, pastoraal medewerker of ontwikkelingswerker (NGO).

3.7 Samenwerking en internationalisering

Gedurende de verslagperiode was er vanuit de ETF Leuven een interuniversitaire samenwerking met zowel Vlaamse als buitenlandse universiteiten en hogescholen.

(Internationale) samenwerking

De ETF Leuven heeft momenteel overeenkomsten met de volgende instellingen voor hoger onderwijs:

- Asia Center for Theological Studies and Mission (Zuid-Korea)
- Augustana-Hochschule (Duitsland)
- Aurel Vlaicu University of Arad (Roemenië)
- Christelijke Hogeschool Ede (Nederland)
- Durham University (Verenigd Koninkrijk)
- Eastern European Institute for Theology (Oekraïne)
- Evangelikalna Wyzsza Szkola Teologiczna (Polen)
- Faculté Libre de Théologie Evangélique (Frankrijk)
- Faculteit voor Protestantse Theologie en Religie-studies (België)
- Fjellhaug Internasjonale Høgskole (Noorwegen)
- Freie Theologische Hochschule Giessen (Duitsland)
- Handong Global University (Zuid-Korea)
- Ilia State University (Georgië)
- Institut Protestant de Théologie – Faculté de Montpellier (Frankrijk)
- Institutul Teologic Baptist din Bucuresti (Roemenië)
- Korea Theological Seminary (Zuid-Korea)
- Kosin University (Zuid-Korea)
- KU Leuven (België)
- McMaster Divinity College (Canada)
- MF Det Teologiske Menighetsfakultet (Noorwegen)
- Noordwes-Universiteit (Zuid-Afrika)
- Protestantse Theologische Universiteit (Nederland)
- Staatsunabhängige Theologische Hochschule Basel (Zwitserland)
- Theologische Universiteit Kampen|Utrecht (Nederland)
- Universitatea din Bucuresti (Roemenië)
- Université Catholique de Lyon (Frankrijk)
- Universiteit van Pretoria (Zuid-Afrika)
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego (Polen)
- Univerzita Mateja Bela (Slowakije)
- VID vitenskapelige høgskole (Noorwegen)
- Visoko Evandeosko Teolosko Uciliste (Kroatië)
- Vrije Universiteit Amsterdam (Nederland)
- Yale University (Verenigde Staten)

Samenwerking KU Leuven

De bestaande contacten met de KU Leuven werden gecontinueerd, ook op bestuurlijk niveau. Zo vonden er in februari overleggen plaats met zowel het decanaat van de faculteit theologie en religiewetenschappen van de KU Leuven als het rectoraat van de KU Leuven. Daarnaast is er regelmatig contact tussen hoogleraren en collega's nodigen elkaar uit voor gastcolleges. In het verslagjaar volgden alle eerstejaarsstudenten

opnieuw ten minste één vak aan de KU Leuven, namelijk "Ontwikkelingspsychologie met bijzondere aandacht voor religie, spiritualiteit en zingeving". Studenten uit de overige bachelorjaren en masterstudenten hebben eveneens gebruik gemaakt van de mogelijkheden om keuzevakken te volgen aan de KU Leuven.

Samenwerking TU Kampen|Utrecht

De samenwerking met de TU Kampen|Utrecht bestaat al geruime tijd op het gebied van docentenuitwisseling. In het verslagjaar was er bestuurlijk overleg tussen de directie van de ETF Leuven en het College van Bestuur van de TU Kampen|Utrecht. Ook binnen het gezamenlijk opgerichte Center of Excellence for Reformed and Evangelical Theology (CERET) vonden activiteiten plaats (zie § 4.7.2).

Samenwerking Vrije Universiteit Amsterdam (VU)

De samenwerking tussen de ETF Leuven en de VU richt zich enerzijds op het faciliteren van gezamenlijke doctoraatsprojecten. Anderzijds is er samenwerking op het gebied van onderzoeksprojecten, in het bijzonder in het kader van het Jonathan Edwards Center Benelux (zie § 4.7.4).

Samenwerking Protestantse Theologische Universiteit (PThU)

Er is goede samenwerking met de PThU, de predikantsopleiding van de Protestantse Kerk in Nederland op het gebied van onderwijs, onderzoek en doorstroming van studenten. Aan de ETF Leuven afgestudeerde bachelors (Bijbel en Theologie) kunnen sinds het academiejaar 2017-2018 rechtstreeks beginnen aan de

PThU-predikantsmaster, en studenten met een masterdiploma (Bijbel en Theologie) van de ETF Leuven kunnen flexibel instromen in de PThU-predikantsmaster. In dit kader is ook besloten om vanaf 2018 jaarlijks een ETF Summer Colloquium door een PThU-docent te laten verzorgen (zie § 3.3.3).

Mobiliteitsprogramma's

De ETF Leuven participeert in het Erasmus+ programma, zowel voor studie als voor stage. Studenten en staf worden aangemoedigd om van dergelijke uitwisselingsprogramma's gebruik te maken. In het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding en in het eerste jaar van de masteropleiding zijn er mogelijkheden om een (deel van het) academiejaar in het buitenland te studeren. In het academiejaar 2021-2022 hebben vier studenten gebruik gemaakt van deze uitwisselingsmogelijkheid, waarvan één een mobiliteit voor studie en de andere drie voor stage. Er was ook één inkomende Erasmus+ student uit Duitsland. Op het gebied van stafmobiliteit zijn er geen uitgaande mobiliteiten gerealiseerd. Eén lesgever heeft middels Erasmus+ de ETF Leuven bezocht voor gastcolleges. De KA107-uitwisselingsprojecten met Georgië, Oekraïne (ondanks de oorlog) en Malawi werden verlengd tot juli 2022 en grotendeels gerealiseerd.

Andere uitwisselingen en contacten

In het verslagjaar werd deelgenomen aan diverse studiedagen en colloquia die interuniversitaire samenwerking of uitwisseling als thema hadden. Ook werden diverse (online) gesprekken gevoerd ter bevordering van nieuwe vormen van internationale samenwerking.

Zo werden er onder meer gesprekken gehouden met vertegenwoordigers van de School of Divinity van Regent University in Virginia, VS; het Baptisten Seminarium in Amsterdam, Nederland; het Visoko Evandeosko Teolosko Uciliste in Osijek, Kroatië; de Noordwes-Universiteit in Potchefstroom, Zuid-Afrika; en McMaster Divinity College in Hamilton, Canada. Bestaande institutionele samenwerkingen werden daarnaast gehandhaafd en/of geïntensiveerd.

Studenten uit ontwikkelende economieën

In het academiejaar 2021-2022 studeerden vierentwintig studenten afkomstig uit zestien verschillende landen met ontwikkelende economieën (IMF) aan de ETF Leuven. Een aantal studenten kreeg hiervoor een beurs van of middels de ETF Leuven terwijl anderen zelf in hun onderhoud voorzagen.

De ETF Leuven heeft voor het uitreiken van studiebeurzen aan talentvolle studenten onder andere het Johannes Husfonds (studenten uit Oost- en Centraal-Europa) en het Augustinusfonds (studenten uit de regio Midden-Oosten en Afrika) opgericht en ontvangt hiervoor fondsen van zowel organisaties als individuele gevers uit binnen- en buitenland. Per einde boekjaar beschikt de ETF Leuven over € 71.817 aan te wenden studiebeurzen. Dit bedrag stelt huidige studenten in staat hun studie af te maken en biedt ook de mogelijkheid om nieuwe studenten toe te laten in het volgend academiejaar. De studiebeurscommissie kent de beurzen toe en volgt de beursstudenten op. In 2021-2022 hebben veertien studenten een studiebeurs ontvangen vanuit deze fondsen.

De ETF Leuven heeft ruime ervaring in het opleiden van studenten uit Oost- en Centraal-Europa, mede omdat een aantal van haar docenten daar regelmatig lesgeeft. Alle studenten zijn na afloop van hun studie teruggekeerd naar hun land van herkomst om daar een carrière als theoloog te beginnen of voort te zetten.

Financiële bijdragen aan studiefondsen worden volledig aan de beurzen besteed. Donateurs en relaties van een fonds worden via de ETF-nieuwsbrief geïnformeerd.

De ETF Leuven heeft een strategische samenwerking met onder andere de Langham Partnership. Zij ziet de ETF Leuven als een belangrijke partner voor leiderschapsontwikkeling in Europa en de wereld en beveelt de programma's van de ETF Leuven aan bij haar partnerinstellingen.

4

ONDERZOEK

4.1 Inleiding

Met haar onderzoek wil de ETF Leuven een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de theologische wetenschap. Een instelling voor hoger academisch onderwijs kan haar opdracht immers niet vervullen zonder degelijk onderzoek.

Het onderzoek gebeurt in voortdurende wisselwerking met onderwijs en dienstverlening: het onderzoek geeft hiervoor de nodige expertise, maar wordt hierdoor ook gestimuleerd. In dit hoofdstuk zullen achtereenvolgens de globale beleidslijnen (§ 4.2), de onderzoeksprogramma's met inbegrip van de drie onderzoeksinstituten van de ETF Leuven (§ 4.3), het doctoraatsprogramma (§ 4.4), een overzicht van de onderzoeksoutput in het verslagjaar (§ 4.5), extern gefinancierd onderzoek (§ 4.6) en samenwerking en internationalisering (§ 4.7) aan de orde komen.

4.2 Globale beleidslijnen

4.2.1 Onderzoeksoopdracht academisch personeel

De vakgroepvoorzitters leveren jaarlijks een beschrijving in van de verschillende vakgroepen en het beschikbare academisch personeel. Op basis van de jaarplanning stelt de directie samen met de betreffende vakgroepvoorzitter een ontwikkelingsplan op voor de vakgroep. Hieruit vloeien de individuele jaaropdrachten voort. Het academisch personeel heeft een onderzoeksoopdracht,

in de meeste gevallen omvat dit dertig à veertig procent van de totale werktijd. De ETF Leuven streeft ernaar de onderzoekstijd in grotere mate aan onderzoeksprestaties te koppelen, te meten aan kwaliteit, kwantiteit en met name de onderzoeksoutput.

Het academisch personeel wordt gestimuleerd om op internationaal niveau samen te werken met onderzoekers van andere instellingen voor hoger academisch onderwijs. Het personeel krijgt de mogelijkheid om een gehele of gedeeltelijke tegemoetkoming in de kosten van bezoek van wetenschappelijke conferenties aan te vragen. Deze verzoeken worden zoveel mogelijk gehonoreerd als eigen onderzoek wordt gepresenteerd dat later ook wordt gepubliceerd.

4.2.2 Kwaliteitsbeleid onderzoek

De jaarlijkse evaluatiegesprekken met het academisch personeel worden gevoerd aan de hand van de individuele jaaropdrachten en vormen een onderdeel van het integraal kwaliteitsbeleid. Bij die gelegenheid bespreken de (vice)decaan en/of desgevallend de vakgroepvoorzitter met de personeelsleden de prestaties op het gebied van onderzoek, onderwijs, en academische dienstverlening. Vaak biedt zo'n gesprek een goede aanleiding om het academisch personeel te stimuleren zich op bepaalde onderdelen verder te ontwikkelen.

Wat betreft het onderzoek zijn tijdens de evaluatiegesprekken de onderzoeksoutput van de afgelopen vijf jaar (met bijzondere aandacht voor het afgelopen academiejaar) en de jaaropdracht besproken.

”

Het academisch personeel wordt gestimuleerd om op internationaal niveau samen te werken met onderzoekers van andere instellingen voor hoger academisch onderwijs.

De directie en het bestuur hebben in overleg met de onderzoekers heldere eisen rondom onderzoeksoutput geformuleerd en gecommuniceerd. Het bestuursorgaan verbindt consequenties aan het niet realiseren van vooropgestelde criteria voor het zelfstandig academisch personeel (ZAP).

Naast de evaluatiegesprekken en andere contactmomenten met (vice)decaan en vakgroepvoorzitter is ook de onderzoekscommissie van groot belang voor de interne kwaliteitsbewaking van het onderzoek. De vice-decaan onderzoek ondersteunt de decaan in het stimuleren en faciliteren van kwaliteitsvol onderzoek aan de faculteit. Ook het stimuleren en begeleiden van het schrijven van aanvragen voor externe onderzoeksfondsen vormt hier een belangrijk onderdeel van. Zo wordt er jaarlijks een informatiebijeenkomst georganiseerd voor getalenteerde studenten, die overwegen om een aanvraag voor een pre- of postdoctoraal mandaat bij

het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) in Vlaanderen in te dienen.

4.2.3 Onderzoekscommissie

De onderzoekscommissie stimuleert en coördineert het onderzoek in de faculteit en evalueert de onderzoeksactiviteiten van het academisch personeel. Tijdens het verslagjaar werden er vier vergaderingen gehouden. De commissie hield zich bezig met een inventarisatie van de bestaande onderzoeksexpertise en met de verdere ontwikkeling van de onderzoeksprogramma's. Ook het onderzoek rondom de masterproeven wordt door de commissie gecoördineerd, terwijl de coördinatie van de doctoraatsprojecten grotendeels wordt uitbesteed aan een subcommissie, de doctoraatscommissie (zie § 4.4.4).

4.3 Onderzoeksprogramma's

4.3.1 Onderzoekslijnen

Sinds de positieve beoordeling van de externe onderzoeksevaluatie in 2020 werkt de ETF Leuven vanuit drie onderzoekslijnen: (1) formatieve bronnen, (2) kerk, geschiedenis en theologie, en (3) religie en kerk in de hedendaagse samenleving. De eerste onderzoekslijn bestudeert de Bijbelse, intertestamentaire en vroegchristelijke bronnen, en dan met name de manier waarop deze bronnen in hun context uiting gaven aan sociale en religieuze identiteitsvorming van gemeenschappen en hoe deze studie kan bijdragen aan discussies over

gerelateerde thema's en kwesties in de hedendaagse samenleving. De tweede onderzoekslijn onderzoekt de geschiedenis, de leerstellingen en de ethische leer van het christendom met bijzondere aandacht voor de vorming van de protestants-evangelische traditie in oecumenisch perspectief. Vooral de relatie tussen geloof en rede en thema's rond theologische antropologie in het premoderne, moderne en postmoderne tijdperk worden bestudeerd. Hiermee wil de ETF Leuven bewust aansluiting zoeken met de Vlaamse en Nederlandse wetenschapsagenda's. De derde en laatste onderzoekslijn richt zich in het bijzonder op de rol en invloed van religieuze bronnen, bewegingen en instellingen in een post-christelijke en pluralistische samenleving. Deze religieuze actoren worden bestudeerd in contexten waarin zij zowel een meerderheids- als minderheidspositie vertegenwoordigen.

4.3.2 Onderzoek binnen vakgroepen

De drie onderzoekslijnen van de ETF Leuven worden primair bestudeerd vanuit de zes vakgroepen: (1) Oude Testament, (2) Nieuwe Testament, (3) Historische Theologie, (4) Systematische Theologie, (5) Praktische Theologie, en (6) Godsdienstwetenschappen en Missiologie. Voor al deze vakgroepen geldt dat er jaarlijks diverse wetenschappelijke, professionele en populaire artikelen worden geschreven, die gepubliceerd worden in (peer-reviewed) tijdschriften en boeken. Hieronder worden per vakgroep een aantal significante resultaten van het verslagjaar vermeld, zoals de publicatie van (geredigeerde) monografieën en noemenswaardige activiteiten.

Oude Testament

Vakgroepvoorzitter Koert van Bekkum was co-redactielid van de NBV21 uitgave met bijdragen over geloof, cultuur en wetenschap (Haarlem; Antwerpen: Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap). Verschillende leden van het academisch personeel van de ETF Leuven droegen hieraan bij met artikelen. Mart-Jan Paul schreef samen met M. van Campen en Jan Hoek het boek *Met het oog op Israël: Bezinning en Bijbelstudies* (Apeldoorn: Labarum Academic). Wouter Wakker publiceerde opnieuw een herziene versie van zijn cursusboek *Seminarie Hebreeuws* (Leuven: Acco). Veel leden van de vakgroep werkten tijdens het verslagjaar aan een nieuwe inleiding op het Oude Testament, die volgend jaar gepubliceerd zal worden. Daarnaast verschenen er diverse wetenschappelijke artikelen in tijdschriften en bundels.

Nieuwe Testament

Samen met Martin Webber en Jeremy Otten redigeerde vakgroepvoorzitter Jacobus Kok de bundel *On Knowing God: Interdisciplinary Theological Perspectives*, die verscheen in de serie 'Gorgias Studies in Early Christianity and Patristics' (Piscataway, NJ: Gorgias). Deze publicatie komt voort uit de cursus Interdisciplinair College, en bevat bijdragen van diverse lesgevers van de ETF Leuven die samen alle vakgroepen vertegenwoordigen. Dogara Ishaya Manomi redigeerde samen met Ruben Zimmermann van de Johannes Gutenberg Universität Mainz, Duitsland, de bundel *"Ready for Every Good Work"* (Titus 3:1) voor de serie 'Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament' (Tübingen: Mohr Siebeck). Jermo van Nes redigeerde

samen met Myriam Klinker-De Klerck en Arco den Heijer van de TU Kampen|Utrecht de bundel *Troubling Texts in the New Testament* voor de serie 'Contributions to Biblical Exegesis and Theology' (Leuven: Peeters). Verder publiceerde hij samen met Mark Paridaens en Elbert Kroon opnieuw een herziene versie van hun cursusboek *Seminarie Grieks* (Leuven: Acco). Daarnaast verschenen er diverse wetenschappelijke artikelen in tijdschriften en bundels.

Onderzoeksactiviteiten van de vakgroep Nieuwe Testament vonden ook plaats binnen het RCEC (zie § 4.3.3).

Historische Theologie

De vakgroep Historische Theologie doet haar onderzoek op sommige terreinen in samenwerking met anderen. Voor de 16e en 17e eeuw (protestantse orthodoxie en scholastiek) wordt samengewerkt met het werkgezelschap Oude Gereformeerde Theologie. Jonathan Edwards' theologie (18e eeuw) wordt bestudeerd in samenwerking met het Jonathan Edwards Center van Yale University (zie § 4.7.4). De vakgroep heeft daarnaast een traditie van onderzoek naar de geschiedenis van de evangelische beweging en protestantse kerken in Vlaanderen en Nederland in de 19e en 20e eeuw. Hiervoor is een samenwerking met Evadoc (zie § 4.7.3) uitgewerkt.

In samenwerking met leden van het werkgezelschap Oude Gereformeerde Theologie organiseerde de vakgroep op 20 mei het symposium *"From Baptism to Heaven: The Synopsis Purioris Theologiae (1625) on Christian Life."* Vakgroepvoorzitter Andreas Beck

publiceerde daarnaast zijn boek *God, Freedom, and Modality in Early Modern Reformed Thought: Gisbertus Voetius (1589-1676)*, dat verscheen in de 'Brill's Series in Church History and Religious Culture' (Leiden: Brill). Het in 2021 aan de ETF Leuven verdedigde proefschrift van Stephen Tipton werd tijdens het verslagjaar gepubliceerd als *The Ground, Method, and Goal of Amandus Polanus' (1561-1610) Doctrine of God: A Historical and Contextual Analysis* in de Reformed Historical Theology reeks (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht). Tevens publiceerde Philip Fisk zijn studie *Yesteryear's Faith Seeking Understanding: New England Disputations on Providence; With a Historical-Theological Introduction* (Eugene, OR: Resource). Daarnaast verschenen er diverse wetenschappelijke artikelen in tijdschriften en bundels.

Onderzoeksactiviteiten van de vakgroep Historische Theologie vonden ook plaats binnen de onderzoeksinstituten RCEC, IPRS (zie § 4.3.3), Evadoc (zie § 4.7.3) en JECB (zie § 4.7.4).

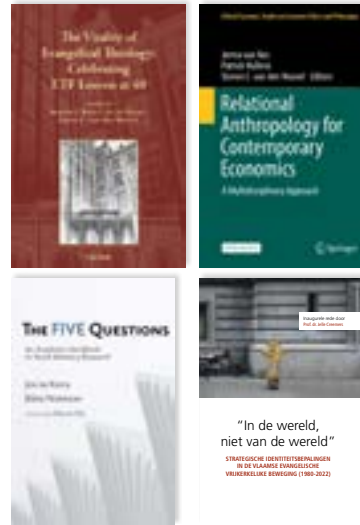
Systematische Theologie

Patrick Nullens redigeerde samen met Jermo van Nes en Steven van den Heuvel het boek *Relational Anthropology for Contemporary Economics: A Multi-disciplinary Approach* voor de serie 'Ethical Economy: Studies in Economic Ethics and Philosophy' (Cham: Springer). Tevens werkte Steven van den Heuvel samen met Anthony Scioli van het Keene State College in de Verenigde Staten aan de *Oxford Compendium of Hope*. Deze bundel zal volgend jaar gepubliceerd worden met daarin verschillende bijdragen van lesgevers van de ETF Leuven. Daarnaast verschenen er diverse

wetenschappelijke artikelen in tijdschriften en bundels. De vakgroepen Systematische Theologie en Praktische Theologie hebben in 2008 samen het onderzoeksinstituut ILSE opgericht. De onderzoeksactiviteiten binnen ILSE zijn opgenomen in de verslaggeving van de onderzoeksinstituten (zie § 4.3.3).

Praktische Theologie

Vakgroepvoorzitter Jos de Kock redigeerde samen met Andreas Beck en Steven van den Heuvel de feestbundel *The Vitality of Evangelical Theology: Celebrating ETF Leuven at 40* (Leuven: Peeters) ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de faculteit. Tevens schreef Jos de Kock samen met Bård Norheim van het NLA University College in Bergen, Noorwegen, het boek *The Five Questions: An Academic Handbook in Youth Ministry Research* (Eugene, OR: Pickwick). Jack Barentsen

werkte tijdens het verslagjaar samen met Cees Tulp aan de redactie van de bundel *Bridge-building Leadership in a Polarizing World*, die volgend jaar zal verschijnen in de serie 'Christian Perspectives on Leadership and Social Ethics'. Daarnaast verschenen er diverse wetenschappelijke artikelen in tijdschriften en bundels.

De vakgroepen Systematische Theologie en Praktische Theologie zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor ILSE. Daarnaast is de vakgroep Praktische Theologie verantwoordelijk voor ISREYM. De onderzoeksactiviteiten binnen ILSE en ISREYM zijn opgenomen in de verslaggeving van de onderzoeksinstituten (zie § 4.3.3).

Godsdienstwetenschappen en Missiologie

De inaugurele rede van vakgroepvoorzitter Jelle Creemers getiteld "'In de wereld, niet van de wereld': Strategische Identiteitsbepalingen in de Vlaamse evangelische vrijkerkelijke beweging (1980-2022)" werd uitgegeven door de ETF Leuven zelf. Tevens organiseerde hij samen met Tatiana Kopaleishvili verschillende symposia en conferenties tijdens het verslagjaar. Tatiana Kopaleishvili was co-auteur van de studie *Catholicism and the Catholics in Georgia* (Tbilisi), die met steun van de Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia tot stand kwam. Daarnaast verschenen er diverse wetenschappelijke artikelen in tijdschriften en bundels.

De onderzoeksactiviteiten binnen ISFORB zijn opgenomen in de verslaggeving van de onderzoeksinstituten (zie § 4.3.3).

4.3.3 Instituten en onderzoekscentra

De drie bovengenoemde onderzoeklijnen van de ETF Leuven worden secundair bestudeerd in vakgroep-overstijgende onderzoeksinstituten. Ze zijn vooral bedoeld voor interdisciplinair onderzoek. Momenteel zijn er aan de ETF Leuven vijf onderzoeksinstituten, te weten het Research Center for Early Christianity (RCEC), Institute of Post-Reformation Studies (IPRS), Institute of Leadership and Social Ethics (ILSE), Institute for the Study of Religious Education and Youth Ministry (ISREYM) en Institute for the Study of Freedom of Religion or Belief (ISFORB). Daarnaast heeft de ETF Leuven een institutionele verankering in verschillende (inter)nationale onderzoeksgroepen en -instituten, zoals het Jonathan Edwards Center Benelux (JECB), de Research Group John Duns Scotus (RJDS), Oude Gereformeerde Theologie (OGTh), en het archief- en documentatiecentrum Evadoc (zie § 4.7).

Research Center for Early Christianity (RCEC)

Het RCEC richt zich in haar onderzoek met name op de ontwikkeling van vroegchristelijke identiteit in haar verschillende dimensies (zoals geloofsbelijdenissen, spiritualiteit, liturgie, kerkorde). Het instituut is een samenwerking van onderzoekers uit de vakgroepen Nieuwe Testament en Historische Theologie onder leiding van Jacobus Kok en Maria Verhoeff.

Onderzoekers verbonden aan het RCEC schreven in het verslagjaar diverse publicaties op hun naam.

Aan het RCEC zijn veertien onderzoekers verbonden, onder wie twee promovendi.

Institute of Post-Reformation Studies (IPRS)

Onder leiding van Andreas Beck is IPRS, waarin de rijkdom van de verschillende reformaties onderzocht wordt, verder uitgebouwd. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan (de wortels van) de evangelische beweging, het puritanisme en de vroegmoderne gereformeerde theologie. Ook de relatie van deze stromingen met het katholicisme is voorwerp van onderzoek, waarbij gemeenschappelijke wortels in de middeleeuwen worden bestudeerd.

De onderzoekers verbonden aan IPRS hebben in 2022 naast het schrijven van wetenschappelijke publicaties verschillende activiteiten ondernomen. Zo werd tijdens het verslagjaar onder aanvoering van Phil Fisk de Global Jonathan Edwards Conference voorbereid, die in juli 2023 aan de ETF Leuven zal doorgaan. Vier onderzoekers van het IPRS zijn tevens verbonden aan het internationale werkgezelschap Oude Gereformeerde Theologie (OGTh), dat meerdere keren (online) vergaderde onder leiding van voorzitter Andreas Beck. Het werkgezelschap organiseerde op 20 mei aan de

ETF Leuven een symposium getiteld "From Baptism to Heaven: The Synopsis Purioris Theologiae (1625) on Christian Life." Momenteel wordt er gewerkt aan een project dat zich richt op een uitgave en vertaling van een reeks Leidse disputaties tussen 1605 en 1616 over de providentieleer. Naast deze activiteiten werden er verschillende monografieën en artikelen gepubliceerd.

Binnen het IPRS zijn momenteel veertien onderzoekers werkzaam, onder wie zes promovendi.

Institute of Leadership and Social Ethics (ILSE)

Het ILSE wordt geleid door Steven van den Heuvel en beoogt de ontwikkeling en doordenking van een christelijk perspectief op leiderschap en dit in het bredere verband van een rechtvaardige en duurzame samenleving.

Naast onderzoek en onderwijs richt het ILSE zich sterk op dienstverlening naar maatschappij, politiek en kerk. De bestuurscommissie heeft in het verslagjaar drie keer vergaderd.

Naast het werken aan diverse publicaties werd op 27 september een ontbijtseminar met Gordon Menzies (University of Technology, Sydney, Australië) georganiseerd over het belang van christelijke antropologie voor de configuratie van economische modellen. Daarnaast

verzorgden Steven van den Heuvel en Cees Tulp in het kader van de extern gefinancierde onderzoeksprojecten The Hope Project en Homo Florens in het Hoger Economisch Onderwijs (zie § 4.6.2) verschillende trainingen en workshops voor docenten verbonden aan Nederlandse Hogescholen.

In totaal zijn er twaalf onderzoekers, onder wie vijf promovendi, verbonden aan het ILSE.

Institute for the Study of Religious Education and Youth Ministry (ISREYM)

Het ISREYM is een initiatief vanuit de vakgroep Praktische Theologie en heeft een tweeledig doel. Enerzijds wil zij academisch onderzoek uitbouwen en vertalen naar praktijken van godsdienstige vorming en christelijk geïnspireerd kinder- en jongerenwerk; anderzijds wil zij community learning van professionals, professionele organisaties en wetenschappers bewerkstelligen op de thema's godsdienstige vorming en kinder- en jongerenwerk.

Momenteel lopen er verschillende onderzoeksprojecten binnen het instituut, waaronder een doctoraatsproject. Verder verschenen er tijdens het verslagjaar diverse publicaties.

Het ISREYM wordt geleid door senioronderzoeker Jos de Kock. Promovendus Ben Van Acker is als junioronderzoeker aan het ISREYM verbonden.

Institute for the Study of Freedom of Religion or Belief (ISFORB)

Het ISFORB richt zich op de wisselwerking tussen maatschappelijke ontwikkelingen, mensenrechten-discoursen en religie/geloof op lokaal en mondiaal niveau, met speciale aandacht voor geloofsvervolgving. Als multidisciplinaire onderzoeksgroep zet het ISFORB vanuit verschillende oogpunten thematisch in op godsdienstvrijheid en het bredere veld van religie-staat relaties.

Binnen het ISFORB lopen verschillende onderzoeksprojecten. Het merendeel daarvan wordt extern gefinancierd, waaronder door de Langham Partnership. Zo kon Davi Lin uit Brazilië mede namens de Langham Partnership 3 maanden aan de ETF Leuven verblijven. In het kader van het ISFORB werd op 5 en 6 mei de tweede internationale conferentie georganiseerd met als thema "Freedom for Us or for All? (Non-) Religious Communities and FORB Rights." Er namen 25 deskundigen uit bijna 20 landen deel aan de conferentie, waarvan de bijdragen zullen worden

gepubliceerd in het International Journal for Religious Freedom. Verder was ISFORB mede-organisator van het Sola Forum op 28-29 oktober in Tbilisi, Georgië, waar Jelle Creemers tevens een lezing verzorgde.

Het ISFORB wordt geleid door Jelle Creemers en Tatiana Kopaleishvili. Naast hen zijn er vier andere senioronderzoekers en vier promovendi verbonden aan het ISFORB.

4.4 Doctoraatsprogramma

4.4.1 Inleiding

De ETF Leuven heeft al bijna 40 jaar een doctoraatsprogramma. Eind 2022 waren er 37 doctoraatsstudenten. Het doctoraatsprogramma vormt voor de ETF Leuven een belangrijke stimulans voor het onderzoek. Ieder jaar komt er een relatief groot aantal aanmeldingen binnen, maar slechts een deel van de aanmeldingen kan worden gehonoreerd. Periodiek stelt de studentenraad van het doctoraatsprogramma samen met de administratie een nieuwsbrief op voor de deelnemers aan het doctoraatsprogramma om hen te informeren over relevante ontwikkelingen en belangrijke zaken.

4.4.2 Jaarlijks colloquium en promoties

Promoties kunnen aan de ETF Leuven het gehele jaar door plaatsvinden, maar meestal gebeurt dit tijdens de zogenaamde doctoraatsweek. Deze vindt ieder jaar in de eerste week van september plaats. Tijdens de week houden promovendi in de verschillende fasen van hun studie lezingen. De 37e doctoraatsweek vond plaats van 5 tot en met 9 september met als thema “Endurance Inspired by Hope”. Op 6 september verdedigde David Bosworth zijn dissertatie getiteld “Group Boundedness in Corinth: Social Identity, Ingroup Distinction and Witness in 1 Corinthians 5:1-13”. Jacobus Kok was de promotor, met Drake Williams III als co-promotor. Op dezelfde dag gaf Evert van de Poll zijn afscheidslezing met als titel “Two Witnesses or Three: People with a Mission in a Post-Supersessionist Perspective.” Op

8 september werd een avond ter ere van Andreas Beck als aftredend decaan georganiseerd, waarbij ook een jubileumbundel van de faculteit werd gepresenteerd.

4.4.3 Evolutie aantal doctoraatsstudenten

In het verslagjaar zijn drie kandidaten gestart met het doctoraatsprogramma. Er waren drie vroegtijdige stopzettingen. Eén student (in de dissertatiefase) overleed in maart 2022. Diverse initiatieven worden genomen om goede nieuwe studenten aan te trekken. In 2017 is een predoctoraal programma uitgewerkt met het oog op potentiële promovendi die nog niet voldoen aan de toelatingsvoorwaarden (tweejarige geaccrediteerde master of equivalent) en een deel van

het masterprogramma als predoctoraal programma kunnen volgen. Tijdens het verslagjaar volgden tien studenten dit traject.

Van de aanmeldingen werden door de doctoraatscommissie (zie § 4.4.4) de beste en meest veelbelovende kandidaten geselecteerd. Momenteel zijn drie gezamenlijke doctoraatsprojecten met de TU Kampen|Utrecht (CERET, zie § 4.7.2) lopende. Verder doet één student een gezamenlijk doctoraat met de PTHU Amsterdam en één met de Vrije Universiteit Brussel.

4.4.4 Doctoraatscommissie

Gezien het relatief hoge aantal promovendi is het coördinerend werk van de doctoraatscommissie, een subcommissie van de onderzoekscommissie, van groot belang. De doctoraatscommissie heeft in het verslagjaar zeven keer vergaderd. De commissie is grotendeels op dezelfde wijze samengesteld als de onderzoekscommissie. Naast een vertegenwoordiging van alle zes vakgroepen participeert er ook een vertegenwoordiger van de promovendi en de vicedecaan onderzoek zit de vergaderingen voor. Kerntaken van de commissie zijn toezicht op de kwaliteit van de doctoraatsop-leiding; zorgen voor een evenwichtige samenstelling van de promotiecommissies met inbegrip van externe referenten, meestal professoren aan West-Europese universiteiten; en besluitname over de toelating van kandidaat-promovendi tot het doctoraatsprogramma aan de ETF Leuven.

4.5 Onderzoeksoutput

4.5.1 Inleiding

Bij het opstellen van de lijst van de onderzoeksoutput worden de gebruikelijke categorieën van wetenschappelijke publicaties, vakpublicaties en populariserende publicaties gehanteerd. Wetenschappelijke publicaties zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en richten zich op het (internationaal) forum van onderzoekers. Ze verschijnen meestal in de vorm van artikelen in peer-reviewed tijdschriften of bundels, of als monografieën in peer-reviewed reeksen. Vakpublicaties zijn eveneens gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, maar ze richten zich eerder op professioneel geïnteresseerden. Ook populariserende publicaties zijn afgeleid van wetenschappelijk onderzoek. Het doelpubliek is hier echter anders, namelijk niet-theologen.

4.5.2 Overzicht publicaties

De tabellen hiernaast geven een overzicht van alle publicaties van onderzoekers die aan de ETF Leuven werkzaam waren in 2022. Om dubbelstellingen te voorkomen is de output van onderzoekers die eveneens een aanstelling hebben aan een andere universitaire instelling pro rato hun aanstelling aan de ETF Leuven geteld. De tabellen zijn gespecificeerd naar de zes vakgroepen: Oude Testament (OT), Nieuwe Testament (NT), Historische Theologie (HT), Systematische Theologie (ST), Praktische Theologie (PT) en Godsdienstwetenschappen en Missiologie (GM).

Wetenschappelijke publicaties

Vakgroep	OT	NT	HT	ST	PT	GM	Totaal
Monografieën	0	0	3	0	1	1	5
Artikelen	11	17	10	18	5	8	69
Redactie boeken/ bundels/ proceedings	0	2	1	1	0	0	4
Dissertaties	0	1	0	0	0	0	1

Vakpublicaties

Vakgroep	OT	NT	HT	ST	PT	GM	Totaal
Boeken	1	0	0	0	0	0	1
Artikelen	12	1	2	4	0	3	22
Redactie boeken/ bundels/ proceedings	0	0	0	0	0	0	0
Recensies	2	5	3	1	3	1	15

Populariserende publicaties

Vakgroep	OT	NT	HT	ST	PT	GM	Totaal
Boeken	0	0	0	0	0	0	0
Artikelen	7	2	5	6	0	2	22

4.5.3 Wetenschappelijke conferenties en academische lezingen

Normaal gesproken geven vrijwel alle leden van het academisch personeel doorheen het jaar lezingen in binnen- en buitenland op wetenschappelijke congressen, conferenties, symposia, colloquia of

studiedagen. Hieronder volgt een selectie van presentaties van het residentieel academisch personeel:

Vanuit de vakgroep Oude Testament verzorgde voorzitter Koert van Bekkum een lezing “Schöpfung aus alttestamentlicher Sicht” tijdens de Reformierte Sommeruniversität Schöpfung glauben – Natur bewahren, die doorging aan de Theologische Universität Apeldoorn, Nederland (8 juni). Ook hield hij op 12 september een lezing “‘The place YHWH your God will choose’: Deuteronomy, the Former Prophets, and the Direction of Dependence” tijdens het symposium “Exploring the Composition of the Pentateuch” aan de Andrews University in Berrien Springs, Verenigde Staten. Op 7 oktober gaf Geert Lorein een lezing tijdens een bijeenkomst van het Oudtestamentisch werkgezelschap aan de Rijksuniversiteit Groningen. Verder verzorgde Creighton Marlowe (online) lezingen over het boek Spreuken voor leden van het South Asia Institute for Advanced Christian Studies in Bangalore, India (22 februari).

Vakgroepvoorzitter Jacobus Kok gaf vanuit de vakgroep Nieuwe Testament op uitnodiging vijf response papers tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Society of Biblical Literature, die tijdens het verslagjaar samenkwam in Denver, Verenigde Staten (19-22 november). Jeremy Otten verzorgde eveneens in Denver een lezing “Copper Coins, Catchwords, and Contextual Cues: The Climactic Placement of the Widow’s Mites (Mark 12:41–44)” tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Evangelical Theological Society (17 november). Ook gaf hij een lezing “Luke’s Remnant Christology in

the Transfiguration Narrative (Luke 9:28)” tijdens de jaarlijkse internationale bijeenkomst van de Society of Biblical Literature, die tijdens het verslagjaar gehouden werd aan de Paris Lodron Universität Salzburg in Oostenrijk (17-21 juli). Tijdens dezelfde bijeenkomst verzorgde Jermo van Nes een lezing “Hapax Legomena in the Pericope Adulterae (John 7:53–8:11): A Linear Regression Analysis of Johannine Vocabulary”. Daarnaast gaf hij op uitnodiging een lezing “Recycling Early Christian Canon Criteria: A Recommendation for the Use of Disputed New Testament Writings in Church” tijdens het symposium “Does It Matter Who Wrote the Bible? The Pastoral Implications for Pseudepigraphy and Anonymity in the New Testament” aan de Lanier Theological Library in Houston, Verenigde Staten (19-21 mei).

Vanuit de vakgroep Historische Theologie gaf Andreas Beck, die de vakgroep voorzit, een lezing “Introduction to the Complete Synopsis” tijdens het symposium “From Baptism to Heaven: The Synopsis Purioris Theologiae (1625) on Christian Life,” dat aan de ETF Leuven doorging op 20 mei. Philip Fisk gaf een lezing “Freedom of the Will, and Reformed High Orthodoxy” in het Jonathan Edwards Centre aan de Universiteit van Liverpool, Verenigd Koninkrijk (19 oktober).

Vanuit de vakgroep Systematische Theologie gaf Ron Michener als vakgroepvoorzitter een lezing “Moving from ‘Why’ to Hope in Illness: Practicing Resurrection Gospel” en een response paper tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Fellowship of European Evangelical Theologians in Praag, Tsjechië (26-30 augustus). Steven

van den Heuvel verzorgde op uitnodiging een keynote lezing “Climate Change and the Christian Virtue of Hope” tijdens het jaarlijkse colloquium van de Susanna Wesley Foundation, die tijdens het verslagjaar werd gehouden aan de University of Roehampton in Londen, Verenigd Koninkrijk (30 juni). Verder gaf David Courey een lezing “Pandemic, Apocalyptic, and the Hope of the World” tijdens het jaarlijkse colloquium van het Continental Theological Seminary in Sint-Pieters-Leeuw (22 februari).

Voorzitter Jos de Kock verzorgde vanuit de vakgroep Praktische Theologie een (online) gastcollege in het Doctor of Ministry programma van Fuller Theological Seminary in Pasadena, Verenigde Staten (4 oktober). Ook gaf hij een keynote lecture tijdens de internationale conferentie van de International Association for the Study of Youth Ministry in Atlanta (14 juli, Candler School of Theology, Emory University). Jack Barentsen gaf een lezing "The Legitimacy and Authority of Church Leadership in Particular Frameworks of Hope and Salvation" tijdens de conferentie "Visions of the Good Life: Salvation in the Twenty-First Century", die werd gehouden aan de Theologische Universiteit Kampen|Utrecht (9 juni).

Vanuit de vakgroep Godsdienstwetenschappen & Missiologie organiseerde voorzitter Jelle Creemers op 28 en 29 oktober samen met Tatiana Kopaleishvili in

het kader van het ISFORB (zie § 4.3.3) de Sola Forum conferentie "Religious Freedom in the Caucasus – History, Theology and Practice", waar hij één van de hoofdsprekers was met zijn lezing "How Religious Policy Can Change in a Secular State: A Case Study in Belgium". Ook gaf hij een lezing "The Restoration of the Communion of the Saints (Seeing the Brokenness of the Church Everywhere)", tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Fellowship of European Evangelical Theologians in Praag, Tsjechië (26-30 augustus). Tevens gaf hij een lezing "Long-Term Implications for Evangelicals/Pentecostals of the "Sect" Label in the Belgian "Sect list" (1997)" tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de European Association for the Study of Religions, die tijdens het verslagjaar doorging in Cork, Verenigd Koninkrijk (27 juni - 1 juli). Daarnaast gaf hij lezingen tijdens online bijeenkomsten georganiseerd door The Eastern European Institute of Theology (21 juli) en het

Netwerk voor Recht en Religie (21 juni). Op 28 februari was hij ook één van de sprekers op de studiedag van Logia "Vrijheid van religie onder druk", die doorging aan de KU Leuven. Verder gaf Bosco Bangura verschillende lezingen, waaronder "Pentecostalism and God's Mission in Catholic Belgium: An African Intercultural Theology Perspective" aan de UCLouvain, Louvain-la-Neuve (28-30 november); "Southern Christian Churches in Europe: Beyond Paternalism to Strategic Intercultural Partnership in God's Mission" aan de Universiteit van Liverpool, Verenigd Koninkrijk (8 november); en "The Fallen, Floods, and Fires of Freetown: Interfaith Engagement with Environmental Disasters in Sierra Leone" aan de Ludwig-Maximilians-Universität in München, Duitsland (12-14 oktober).

Veelal worden de gepresenteerde papers in proceedings, bundels of wetenschappelijke tijdschriften gepubliceerd. Ook is het niet ongebruikelijk dat personeelsleden tijdens internationale congressen sessies voorzitten of modereren. Groeiende netwerken met onderzoekers van andere universitaire instellingen hebben vaak tot interessante uitnodigingen voor conferenties en lezingen geleid. Ook zijn leden van het academisch personeel van de ETF Leuven van tijd tot tijd betrokken bij de organisatie van (inter)nationale conferenties en participeren zij regelmatig in de beoordelingscommissie van een proefschrift aan universiteiten in binnen- en buitenland.

4.6 Extern gefinancierd onderzoek

4.6.1 Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)

Als ambtshalve geregistreeerde instelling voor hoger onderwijs, die ook doctoraatsdiploma's toekent, kan de ETF Leuven op eigen initiatief mandaten en projecten bij het FWO indienen. In het kader van het stimuleren van kwaliteitsvol onderzoek is gewerkt volgens een interne procedure om potentiële FWO-aanvragen vroegtijdig te detecteren, op te volgen en verder te integreren in de bestaande instrumenten voor de uitbouw van het onderzoeksbeleid. Tijdens het verslagjaar werkte Anne-Catherine Pardon (promotor: Andreas Beck, co-promotor: Ann Peeters, VUB) aan haar door het FWO gefinancierde predoctorale mandaat "Gerhard Kittel, Lutheran Theologian of the Third Reich? An Evaluation of His Ideology through Critical Discourse Analysis". Een aanvraag voor een postdoctoraal mandaat vanuit de vakgroep Nieuwe Testament werd helaas niet gehonoreerd.

4.6.2 Overig extern gefinancierd onderzoek

Naast een FWO mandaataanvraag vanuit de vakgroep Nieuw Testament werden er ook andere projecten voorbereid tijdens het verslagjaar. Zo diende Steven van den Heuvel met succes een kleinschalig onderzoeksproject met als titel "The Climate Crises and the Christian Virtue of Hope" in bij de Susanna Wesley Foundation. Ook diende hij samen met Jos de Kock (in samenwerking met collega's van andere instellingen) drie projecten in bij Stichting Paradosis: (1) Contesting

Hopes: Navigating Hope and Faith in a Landscape of Crises; (2) Responsibility Ethics as a New Paradigm for Engaging Technological Developments; en (3) Maturity of a Next Generation from a Christian Perspective. Een beslissing over het al dan niet honoreren van deze projecten wordt in 2023 verwacht.

Hieronder volgt een beknopte omschrijving van de huidige onderzoeksprojecten die extern gefinancierd worden.

The Hope Project

Begin 2016 startte een onderzoeksproject rond hoop, dat gefinancierd wordt door de Goldschmeding Foundation. Steven van den Heuvel is als senioronderzoeker verbonden aan dit project. In het verslagjaar is de vijfde fase afgerond waarin nieuwe hoop-interventies zijn uitgevoerd met behulp van De Hoopbarometer, die in een eerder stadium van het project werd ontwikkeld in samenwerking met collega's van de Erasmus Universiteit (Rotterdam).

Ook werden verschillende presentaties en trainingen gegeven aan bedrijven. Op 25 januari werd (online) het boek *Hoop als kunst van verantwoord leiderschap* van de hand van Patrick Nullens onder grote belangstelling in het kader van het project gepresenteerd. In datzelfde kader redigeert Steven van den Heuvel samen met Anthony Sciola momenteel *The Oxford Compendium of Hope* (te verschijnen bij Oxford University Press), waarvoor de Goldschmeding Foundation tijdens het verslagjaar middelen toezegde voor een open access publicatie en een boeklanceringsevenement.

Homo Florens in het Hoger Economisch Onderwijs

Het Homo Florens project startte in juni 2018 en is gericht op de ontwikkeling van een nieuwe antropologie voor de economie. Het project, wat ook door de Goldschmeding Foundation gefinancierd wordt, wordt geleid door Steven van den Heuvel. Tijdens het verslagjaar verscheen in het kader van het project de bundel *Relational Anthropology for Contemporary Economics* onder redactie van Jermo van Nes, Patrick Nullens en Steven van den Heuvel. In samenwerking met de organisatie *Leren voor Morgen* is tijdens het verslagjaar een consortium van docenten verbonden aan Nederlandse hogescholen gevormd, die het gedachtegoed in deze bundel verder doordenkt en toepast in de context van hoger economisch onderwijs in Nederland. Ook werd er een Engelstalige video over de thematiek opgenomen.

4.7 Samenwerking en internationalisering

4.7.1. Nederlandse Onderzoeksschool voor Theologie en Religiewetenschap (NOSTER)

Deze door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) geaccrediteerde Nederlandse Onderzoeksschool voor Theologie en Religiewetenschap (NOSTER) overkoepelt een groot deel van het onderzoek op gebied van theologie en religiewetenschappen binnen het Nederlandse taalgebied. Diverse junior en senior onderzoekers van de ETF Leuven zijn lid van NOSTER. Jos de Kock zit in het NOSTER schoolbestuur en in die hoedanigheid woonde hij op 7 februari, 30 mei en 3 oktober (online) vergaderingen bij.

4.7.2 Center for Excellence in Reformed and Evangelical Theology (CERET)

Sinds 2014 heeft de ETF Leuven met de TU Kampen voor verdere samenwerking CERET opgericht met als doel het gezamenlijk stimuleren van excellentie in onderzoek en onderwijs in het brede spectrum van reformatorische en evangelische theologie. Een belangrijk onderdeel van deze samenwerkingsovereenkomst vormt het stimuleren van gezamenlijke doctoraten tussen beide instellingen. Tijdens het verslagjaar werd de gezamenlijke aanstelling van Dolf te Velde verlengd, en werd er binnen de kaders van CERET gewerkt aan gezamenlijke doctoraatsprojecten.

4.7.3 Evadoc

Evadoc is het Belgische archief- en documentatiecentrum voor kerken, levensbeschouwelijke organisaties en personen die behoren tot de protestants-evangelische geloofsgemeenschap. Evadoc werkt nauw samen met KADOC (KU Leuven). Andreas Beck is bestuursvoorzitter van Evadoc en tevens lid van de stuurgroep KADOC-Evadoc en van de adviesraad KADOC. Hij bezocht de (online) vergadering van de stuurgroep op 14 januari en 14 juni en de adviesraad op 28 juni. Ook zat hij op 17 juni de bestuurs- en algemene vergadering van Evadoc voor.

4.7.4 Overige onderzoekssamenwerking

Gedurende de verslagperiode was er vanuit de ETF Leuven een interuniversitaire samenwerking met zowel Vlaamse als buitenlandse universiteiten. Hieronder volgen de meest belangrijke ontwikkelingen.

Faculteit voor Protestantse Theologie en Religiestudies (FPTR)

De ETF Leuven en de FPTR hebben een gezamenlijke onderzoeksverantwoordelijkheid in het kader van de onderzoeksfinanciering. Eind 2017 werd een nieuw gezamenlijk onderzoeksplan (2018-2022) ingediend bij het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming op basis waarvan de onderzoeksfinanciering wordt berekend. Omdat dit plan afliep in het verslagjaar, werd er tijdens het verslagjaar gewerkt aan een nieuw gezamenlijk onderzoeksplan. Ook werd er een aanvraag voor extra onderzoeksfinanciering ingediend. In dit verband vond er op 22 juni bestuurlijk overleg plaats tussen de directie van de ETF Leuven en de FPTR.

Het decanaat heeft het jaarrapport opgesteld over het door de ETF Leuven en FPTR gedane onderzoek inclusief bijbehorende output (conferenties, artikelen, doctoraten). Eind maart werd het jaarrapport overgemaakt aan het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Freie Theologische Hochschule (FTH) Giessen

Met de FTH wordt op verschillende manieren samengewerkt op het terrein van onderwijs en onderzoek. Daarnaast is Andreas Beck voorzitter van de

Hochschulrat (wetenschappelijke adviesraad) van de FTH, die op 19 mei en 31 oktober samenkwam. Op 8 oktober woonde hij een ceremonie bij ter gelegenheid van een grondige renovatie van de locatie, en op 5 december was hij aanwezig tijdens de visitatie van de instelling door de Duitse wetenschapsraad (Deutsche Forschungsgemeinschaft).

Jonathan Edwards Center Benelux (JECB)

In het verslagjaar werd samengewerkt in het kader van het Jonathan Edwards Center Benelux. Dit is een onderzoeksinstituut opgericht in samenwerking met de VU Amsterdam en geaffilieerd aan het Jonathan Edwards Center van Yale University. Het stimuleert en faciliteert onderzoek naar Jonathan Edwards (1703-1758). Tijdens het verslagjaar is gewerkt aan de voorbereiding van de Global Jonathan Edwards Conference, die begin juli 2023 zal plaatsvinden aan de ETF Leuven.

KU Leuven

Intensieve samenwerking bestaat er in het kader van Evadoc en KADOC (zie § 4.7.3).

Vanuit het ILSE (zie § 4.3.3) is er samenwerking met de onderzoeksgroep Anthropos van de KU Leuven. Daarnaast zijn er diverse interpersoonlijke samenwerkingen. Op 16 februari vond een overleg plaats van leden van de ETF directie met een KU Leuven delegatie onder leiding van rector Luc Sels.

Oude Gereformeerde Theologie (OGTh)

De OGTh is een interuniversitair, oorspronkelijk Utrechts werkgezelschap opgericht in 1982 met als

doelstelling het bestuderen van vroegmoderne scholas-tieke theologie. De onderzoeksgroep OGTh is (online) samengekomen op 18 februari, 20 mei, 16 september en 11 november. Andreas Beck zat deze vergaderingen voor. Het werkgezelschap organiseerde op 20 mei aan de ETF Leuven een symposium getiteld “From Baptism to Heaven: The Synopsis Purioris Theologiae (1625) on Christian Life”. Momenteel wordt er gewerkt aan een project wat zich richt op een uitgave en vertaling van een reeks Leidse disputaties tussen 1605 en 1616 over de providentieleer.

Protestantse Theologische Universiteit (PThU)

Op regelmatige basis en indien nodig wordt bestuurlijk overleg gezocht tussen de PThU en de ETF Leuven. Momenteel loopt er een gezamenlijk doctoraatsproject tussen beide instellingen. Tijdens het verslagjaar waren er verschillende interpersoonlijke samenwerkingen. Zo werden er gezamenlijke projecten aangevraagd en verbleven enkele medewerkers van de PThU in het Leuven Center for Christian Studies van de ETF Leuven in het kader van onderzoek.

Refo500 en RefoRC

De ETF Leuven is partner van Refo500 en RefoRC, het internationale platform dat kennis, deskundigheid, ideeën, producten en activiteiten aanbiedt naar aanleiding van vijfhonderd jaar reformatie. Tijdens het verslagjaar werden de contacten onderhouden.

Theologische Universiteit Kampen|Utrecht (TU Kampen|Utrecht)

De ETF Leuven en de TU Kampen|Utrecht hebben in 2014 gezamenlijk CERET opgezet, waarin een deel van het onderzoek gezamenlijk wordt uitgevoerd (zie § 4.7.2).

Vrije Universiteit Amsterdam (VU)

In het verslagjaar waren er verschillende interpersoonlijke samenwerkingen. Zo verbleven enkele hoogleraren van de VU in het Leuven Center for Christian Studies van de ETF Leuven in het kader van onderzoek.

5

DIENSTVERLENING

5.1 Inleiding

Academische dienstverlening en valorisatie zijn naast onderwijs en onderzoek belangrijke opdrachten voor een universitaire faculteit. Wetenschappelijke kennis krijgt toegevoegde waarde door deze niet alleen te vermeerderen en te delen onder vakgenoten, maar ook ten dienste te stellen aan de maatschappij en het beroepenveld.

De ETF Leuven vindt deze vorm van dienstverlening belangrijk. Diverse leden van het academisch personeel hebben tijdens het verslagjaar activiteiten gedaan voor een breder publiek. De medewerkers brengen op vele terreinen hun academische expertise in ten dienste van kerk en samenleving.

Het onderstaande overzicht geeft een impressie, maar beoogt niet volledig te zijn. Dit hoofdstuk gaat in op de dienstverlenende activiteiten (§ 5.2), het Leuven Center for Christian Studies (§ 5.3) en samenwerkingsverbanden in dit kader (§ 5.4).

5.2 Dienstverlenende activiteiten

Publicaties en bijdragen

In het verslagjaar schreven medewerkers niet alleen diverse populairwetenschappelijke artikelen voor magazines en dagbladen, maar ook teksten en blogs voor op het internet. Er werden ook boeken geschreven, die niet alleen voor vakgenoten zijn

geschreven. Noemenswaardig in dit verband is de publicatie van de *Bijbel met bijdragen over geloof, cultuur en wetenschap* (Haarlem/Antwerpen: Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap), waaraan Koert van Bekkum als co-redacteur werkte en waarin diverse ETF medewerkers een bijdrage hebben. Naar aanleiding hiervan waren Koert van Bekkum en Raymond Hausoul te gast in het TV-programma “Een goed gesprek over de Bijbel” van de KRO-NCRV, wat in Nederland op NPO2 werd uitgezonden. Ook gingen medewerkers regelmatig voor in kerkdiensten en gaven zij lezingen, Bijbelstudies en catechisaties voor jongeren. Daarnaast werkten meerdere leden van het academisch personeel mee aan Podcasts, zoals Doordenkers (TWR) en Dit is de Bijbel (EO).

ETF Summer Colloquium

Van 22 tot en met 27 augustus organiseerde de ETF Leuven haar jaarlijkse Summer Colloquium. In het verslagjaar namen er 50 mensen deel, onder wie 6 niet-studenten. Van hen waren 3 student aan een andere instelling en de andere 3 oud-studenten die uit persoonlijke interesse deelnamen (zie § 3.3.3 ETF Open University).

Studiedagen

De ETF Leuven organiseert regelmatig conferenties en/of studiedagen over actuele thema's voor kerken, godsdienstonderwijs, christelijke organisaties en geïnteresseerden. Op 29 september was er een studienamiddag voor bestuurders van reformatorische middelbare scholen in Nederland. Jos de Kock en Jelle Creemers verzorgden beiden een lezing en er was veel

”

Wetenschappelijke kennis krijgt toegevoegde waarde door deze ook ten dienste te stellen aan de maatschappij en het beroepenveld.

ruimte voor open gesprek over de uitdagingen in het christelijk onderwijs vandaag de dag. Op 8 december gaf Steven van den Heuvel tijdens de eerste bijeenkomst van ons ondernemersnetwerk aan de ETF Leuven een workshop over hoopvol leiderschap in organisaties.

Het doel van deze conferenties is de deelnemers te ondersteunen in het Bijbels en theologisch doordenken van hedendaagse vragen en knelpunten in kerk en samenleving. Daarnaast leveren medewerkers bijdragen aan conferenties of studiedagen die door partners worden georganiseerd.

Er was een studiedag aan de ETF Leuven gepland op 22 januari met als thema 'Overheidserkenning: implicaties vandaag en vragen voor morgen'. Door een covid-golf werd deze uitgesteld naar 26 maart, waarna deze werd geannuleerd door een tekort aan aanmeldingen.

Pilootproject

Als pilootproject werd een online college-reeks "Ecclesiologie en Oecumene" aangeboden: 8 online colleges op maandagavonden gespreid over de maanden februari t/m mei. Alle deelnemers werden op het einde van de reeks gevraagd om te participeren in een korte bevraging voor feedback. Dit past in het kader van ons aanbod van levenslang leren en academische dienstverlening. Daarbij wordt getracht om het onderwijsaanbod wat we hebben, op zo'n manier aan te passen dat het eveneens (deels) toegankelijk wordt voor extern geïnteresseerden, met gebruikmaking van de mogelijkheden op het gebied van digitale technologie. Dit was eveneens een test voor een integratie van residentieel en ETF OU onderwijs. Er waren 13 externe deelnemers en 16 studenten.

5.3 Leuven Center for Christian Studies (LCCS)

5.3.1 Algemeen

De ETF Leuven heeft veel faciliteiten tot haar beschikking, waaronder conferentiezalen en gastenkamers. Daarom heeft de ETF Leuven het Leuven Center for Christian Studies (LCCS) opgericht om een

deel van haar dienstverleningstaak met betrekking tot deze faciliteiten duidelijker vorm te geven.

Concreet faciliteert het LCCS conferenties, kleine bijeenkomsten en studieverloven, met of zonder een bijdrage van de ETF Leuven als academische instelling. Het LCCS staat onder leiding van een hospitality manager en heeft qua faciliteiten de beschikking over 18 gastenkamers, vijf conferentieruimtes, twee keukens, de kapel, de vijf leslokalen van de ETF Leuven, de refter, een koffiebar en een lounge en kan daarmee groepen tot 250 mensen ontvangen. Zo nodig maakt LCCS gebruik van faciliteiten van de KU Leuven. Het LCCS is aantrekkelijk door haar centrale, bereikbare ligging en de academische verbondenheid met de ETF Leuven (inclusief de theologische bibliotheek van de ETF Leuven) en de nabije ligging van de KU Leuven met haar uitgebreide theologische bibliotheek.

5.3.2 Activiteiten in 2022

In het verslagjaar kon er na de coronacrisis opnieuw veel worden georganiseerd bij het LCCS.

Verschillende organisaties huurden faciliteiten bij het LCCS. Daarbij behoren niet alleen organisaties die dicht bij de identiteit van de ETF Leuven liggen, zoals het Instituut voor Bijbelse Vorming, het Evangelisch Jeugdverbond en Evadoc. Ook bijvoorbeeld een Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning maakt gebruik van onze faciliteiten voor het verzorgen van trainingen. De LCCS voorzieningen boden ook plaats aan verschillende bijeenkomsten, vergaderingen en retraites van synodes, seminaria, scholen en diverse andere organisaties.

Diverse docenten en onderzoekers van andere instellingen verbleven voor kortere of langere tijd aan de ETF Leuven in onze gastenverblijven. Ook studenten van UZ Leuven maakten gebruik van de gastenkamers terwijl zij hun coschappen liepen in het nabijgelegen ziekenhuis UZ Leuven campus Gasthuisberg.

Het LCCS ondersteunde daarnaast conferenties, studiedagen en onderwijsactiviteiten die door de ETF Leuven en haar onderzoeksgroepen en -instituten (mede-)georganiseerd werden. Deze activiteiten worden elders in het jaarverslag vermeld.

5.4 Samenwerkingen

Instituut voor Bijbelse Vorming (IBV)

Het Instituut voor Bijbelse Vorming (IBV) biedt een driejarige, deeltijdse opleiding op hoger onderwijsniveau aan ten behoeve van kerkelijk werk of onderwijs. De ETF Leuven faciliteert haar werking door het

beschikbaar stellen van administratieve en technische ondersteuning. In oktober 2022 stonden er 70 studenten ingeschreven voor dit driejarige programma.

Evadoc

Het archief- en documentatiecentrum van de protestants-evangelische beweging, Evadoc, is opgericht door de Federale Synode en door de ETF Leuven. De ETF Leuven hecht belang aan het archiveren, vastleggen en documenteren van de ontwikkeling van het terrein dat tot deze beweging behoort. De oprichting van Evadoc is in goed overleg met KADOC tot stand gekomen en vanaf het begin is er een samenwerkingsovereenkomst tussen deze instellingen. De hoogleraar van de ETF Leuven die bestuurlijk betrokken is bij Evadoc participeert ook in de adviesraad van KADOC. In het jaarverslag van KADOC worden ook de activiteiten opgenomen die vanuit Evadoc georganiseerd zijn.

Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs (PEGO)

De ETF Leuven leidt ook op tot het behalen van het diploma van leraar, hetgeen in Vlaanderen kadert binnen het Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs (PEGO). Met het comité PEGO is periodiek overleg over de ontwikkelingen op het domein van het godsdienstonderwijs. In dit kader is ook een basisvakkenpakket vastgelegd voor theologische vorming van (aspirant-)leerkrachten PEGO (zie § 3.3.2). De ETF Leuven wordt tevens om advies gevraagd bij dossiers rond de beoordeling van elders behaalde diploma's.

6

PERSONEEL

6.1 Inleiding

De medewerkers van de ETF Leuven vormen het belangrijkste kapitaal van de instelling. Of het nu gaat om de uitvoering van de onderwijs- en onderzoeksopdracht of om de ondersteuning daarvan, de inzet van gemotiveerde werknemers speelt een cruciale rol bij de realisatie van de doelstellingen.

In de volgende paragrafen wordt respectievelijk ingegaan op het systeem van interne kwaliteitszorg (§ 6.2), de interne communicatie (§ 6.3), de werking van de directie (§ 6.4), de werking van het academisch personeel (§ 6.5) en de werking van het administratief en technisch personeel (§ 6.6).

6.2 Interne kwaliteitszorg

Om de kwaliteit op het gebied van de inzet van medewerkers te waarborgen is, evenals voorgaande jaren, met het residentieel academisch personeel een jaaropdracht overeengekomen en hebben ook de evaluaties van de voorgaande jaaropdrachten plaatsgevonden. Met het niet-residentieel academisch personeel wordt in de meeste gevallen gewerkt met een formele evaluatie na vijf jaar en een tussentijdse evaluatie na twee of drie jaar. Dit is vastgelegd in het kwaliteitshandboek van de ETF Leuven.

Bij het opstellen van de beoordelingen van het academisch personeel met een onderwijstaak wordt

onder meer gebruik gemaakt van de cursusevaluaties door de studenten.

De jaarlijkse evaluatiegesprekken over 2022 met het residentieel academisch personeel (AP) en het administratief en technisch personeel (ATP) zijn in het voorjaar van 2023 gepland.

In de zomer van het verslagjaar is de jaarlijkse personeelsenquête gehouden die gebruikt wordt om de tevredenheid van werknemers en daarmee de werking van de ETF Leuven op het juiste peil te houden.

Op 10 juni vond de jaarlijkse personeelsretraite met als thema 'Back to normal?' plaats in Hof Zevenbergen in Ranst. Naast teambuildings- en ontspanningsactiviteiten werd stil gestaan bij gemeenschapsvorming, de organisatie van ons werk na covid, alsook bij studentenwerving en fondsenwerving.

6.3 Interne communicatie

Drie keer per jaar vindt een stafontmoeting plaats waarin de medewerkers geïnformeerd worden over het door het bestuur gevoerde beleid. Daarnaast houdt de directie iedere week op woensdag een korte bijeenkomst met het personeel. Belangrijke aankondigingen worden minstens wekelijks via een interne email gecommuniceerd. In mei/juni wordt jaarlijks een retraite met directie en medewerkers gehouden.

”

De inzet van gemotiveerde werknemers speelt een cruciale rol bij de realisatie van de doelstellingen.

In het voorjaar stelt de directie een jaarverslag op waarin de resultaten van het onderwijs, onderzoek en dienstverlening besproken worden. Tijdens de personeelsretraite van 10 juni is het jaarverslag van 2021 besproken.

6.4 Directie

In 2022 was de directie als volgt samengesteld: Jos de Kock (rector), Andreas Beck (decaan, tot 25 september), Jelle Creemers (decaan, vanaf 26 september) en Jeroen Le Jeune (administratief directeur ad interim, tot 31 december). De directie vergadert in principe tweewekelijks.

6.5 Academisch personeel

Het academisch personeel (AP) is verdeeld over zes vakgroepen en wordt onderscheiden in de volgende categorieën: Zelfstandig Academisch Personeel (ZAP), Assisterend Academisch Personeel (AAP) en Bijzonder Academisch Personeel (BAP).

Einde 2022 bestond het AP uit 23,45 vte (voltijds equivalenten), waarvan 11,5 vte ZAP, 0,2 vte AAP en 11,75 vte BAP.

De volgende paragrafen geven de cijfers van einde 2022 weer, alsook de belangrijkste wijzigingen die in het verslagjaar plaatsvonden.

6.5.1 Vakgroep Oude Testament

2,2 vte ZAP;
0,3 vte BAP.

- Geert Lorein is sinds 1 september weer in loondienst, na een loopbaanonderbreking.

6.5.2 Vakgroep Nieuwe Testament

2,5 vte ZAP;
1,5 vte BAP.

- De aanstelling van Jeremy Otten als wetenschappelijk medewerker werd per 1 maart verminderd naar 0,5 vte en versterkt met een aanstelling als gastdocent van 0,5 vte.

6.5.3 Vakgroep Historische Theologie

2,2 vte ZAP;
3,95 vte BAP.

- De aanstelling van Matthias Mangold is per 1 januari gewijzigd naar wetenschappelijk medewerker voor 0,55 vte.
- Song Kim is sinds 26 september niet meer betrokken als vrijwillig wetenschappelijk medewerker.
- Philip Fisk is per 1 oktober bevorderd tot gasthoofddocent.
- De aanstelling van Maria Verhoeff als docent is per 1 oktober uitgebreid tot 1,0 vte.

6.5.4 Vakgroep Systematische Theologie

1,8 vte ZAP;
3,0 vte BAP.

- Geen bijzonderheden te melden.

6.5.5 Vakgroep Praktische Theologie

1,6 vte ZAP;
0,2 vte AAP;
0,4 vte BAP.

- Op 11 februari eindigde de aanstelling van Jos Douma als gastdocent.

6.5.6 Vakgroep Godsdienstwetenschappen en Missiologie

1,2 vte ZAP;
2,6 vte BAP.

- Na een onderbreking van een jaar vanwege een tijdelijke betrokkenheid bij de Rheinisch Westfälische Technische Hochschule te Aken, heeft Bosco Bangura zijn werkzaamheden als wetenschappelijk medewerker voor 0.5 vte hervat.
- Jelle Creemers is per 1 januari bevorderd tot hoogleraar en is sindsdien vakgroepvoorzitter.
- De aanstelling van Samuël Velinga als wetenschappelijk medewerker is tegelijk met het EDUC8-project geëindigd op 31 december 2021.

6.5.7 Educatieve master in de godsdienst en didactische ondersteuning

Geen bijzonderheden te melden.

6.5.8 Pensioenleeftijd personeel

Gelet op art. 3.3.4.1 van het intern reglement heeft het bestuursorgaan aan de (gast)professoren Pieter Boersema, David Courey, Creighton Marlowe, Michael Northcott, Mart-Jan Paul, Evert van de Poll en Martin Webber, die voor het academiejaar 2022-2023 de leeftijd van 65 jaar of hoger hebben bereikt, toelating verleend om in het academiejaar 2022-2023 activiteiten op het terrein van onderwijs, onderzoek of dienstverlening verder te zetten, doorgaans binnen het kader van het bijzonder academisch personeel. In het geval van dr. Marlowe, die in het academiejaar 2021-2022 de leeftijd van 70 jaar of hoger heeft bereikt, werd deze toelating uitzonderlijk gegeven.

6.6 Administratief en technisch personeel

Periodiek is er een overleg met het administratief en technisch personeel (ATP). In het verslagjaar zijn er enkele wijzigingen geweest binnen het ATP.

- Martijn en Jeanine Bos zijn op 1 juli gestart als receptionisten. Jiska Van Dingenen heeft per 31 augustus haar werkzaamheden als receptionist beëindigd.
- Lucia Thomásova heeft per 1 augustus haar werkzaamheden als assistent-boekhouder beëindigd. Op dezelfde datum is zij door Paul de Pender in deze functie opgevolgd.
- Veerle Groeneveld werd omwille van moederschapsverloven van 8 maart tot en met 16 november tijdelijk vervangen als PR medewerker door Friso Leder. Veerle Groeneveld heeft per 24 november haar werkzaamheden als PR medewerker beëindigd. Zij is opgevolgd door Hannah Sas, die op 16 november gestart is.
- Matthias Mangold heeft per 31 december zijn werkzaamheden als ETF Open University Coördinator beëindigd. Zijn opvolger is Wouter Wakker.
- Alyona Tkachenko is op 1 oktober in dienst getreden als assistent-bibliothecaris.

Verder heeft de ETF Leuven verschillende jobstudenten in dienst voor onder andere schoonmaakwerkzaamheden en assistentie in de PR.

6.7 Diversiteit

In het verslagjaar hadden 61 van de 80 personeelsleden (incl. vrijwilligers) een niet-Belgische nationaliteit. De vijf meest voorkomende niet-Belgische nationaliteiten zijn Nederlands, Amerikaans, Duits, Zuid-Afrikaans en Oekraïens. Het academisch personeel kent een hoger aandeel niet-Belgen dan het administratief en technisch personeel. Bijna een op vijf academische personeelsleden is vrouw. De man-vrouwverhouding bij het administratief en technisch personeel is ongeveer gelijk.

7

VOORZIENINGEN

7.1 Inleiding

De ETF Leuven bevindt zich in Heverlee, een deelgemeente van Leuven. De campus van de ETF Leuven met studentenkamers, appartementen, gastenkamers, kapel en refter was voorheen een Franstalig jezuïetenseminarie (zie § 7.2). De later aangebouwde boekentoren van de jezuïeten, die werd gebruikt als bibliotheek, functioneert nu tevens als academisch centrum.

De ETF Leuven vindt het belangrijk dat de studenten in een omgeving studeren waar ze gestimuleerd worden in hun studie en persoonlijke ontwikkeling. De ETF Leuven is een relatief kleine onderwijsinstelling en biedt binnen de mogelijkheden ondersteunende diensten. De instelling heeft een campus met woongelegenheden voor studenten en creëert gemeenschapsvorming binnen haar muren vanuit een christelijke identiteit.

In de volgende paragrafen wordt respectievelijk ingegaan op de infrastructuur (§ 7.2), de begeleiding (§ 7.3), de studentenactiviteiten (§ 7.4), de communicatie (§ 7.5) en de automatisering (§ 7.6).

7.2 Infrastructuur

7.2.1 Huisvesting

In het academisch centrum heeft de ETF Leuven op de begane grond vijf leslokalen en collegezalen, met variërend ruimte voor acht tot zestig personen. De

kantoren van de medewerkers bevinden zich in het academisch centrum op de vierde en vijfde verdieping. Er zijn 26 werkplekken beschikbaar voor het academisch personeel en 11 werkplekken voor het administratief en technisch personeel. Een van de tijdelijke energiebesparende maatregelen is dat het academisch gebouw per 1 oktober niet werd verwarmd. Personeelsleden werkten meer vanuit huis en maakten gebruik van een flexruimte in het voormalig seminariegebouw. De bibliotheek, gevestigd in het academisch gebouw, beschikt over drie werkplekken voor personeel. Tussen het academisch gebouw en het voormalig seminariegebouw bevindt zich de inkom en de receptie.

In het voormalig seminariegebouw heeft de ETF Leuven de beschikking over een kapel die ruimte biedt aan 250 personen. Er is een refter op de eerste verdieping voor grote ontmoetingen zoals recepties en diners. Daarnaast is een grote studentenkeuken aanwezig.

De ETF Leuven heeft op haar campus een peda met bijna zestig woonverblijven, variërend van eenvoudig ingerichte kamers tot studio's met keukens en sanitair die geschikt zijn voor dubbele bewoning. Prijzen variëren van € 3.360 tot € 7.079 per jaar. In de huurprijs zijn enkele collectieve voorzieningen inbegrepen.

Eind 2022 telde de campus 89 bewoners. De ETF Leuven bereikte hiermee een bezettingsgraad van honderd procent. Voor de studentenkamers wordt geen subsidie ontvangen; het betreft dus niet-betoelagde verhuur. Toch ligt de huur voor een studentenkamer onder de gemiddelde marktprijs in Leuven.

”

Een van de tijdelijke energiebesparende maatregelen is dat het academisch gebouw per 1 oktober niet werd verwarmd.

Omdat de ETF Leuven veel internationale activiteiten organiseert en huisvest, is het belangrijk om buitenlandse gastdocenten en studenten die in het kader van een Erasmus+uitwisseling op de campus verblijven, te kunnen ontvangen. Hiervoor stelt de ETF Leuven 18 permanente gastenkamers met keukenvoorziening ter beschikking onder de naam van het Leuven Center for Christian Studies (LCCS). Voor de internationale activiteiten zijn tevens vijf conferentieruimtes en twee keukens beschikbaar.

Verder heeft de ETF Leuven studieruimtes, een gebedskapel, een bar/lounge voor studenten en een ontspanningsruimte voor de staf. Enkele kantoren in het gebouw worden verhuurd aan andere organisaties. De ETF Leuven heeft een conciërge in dienst die het beheer doet van de gebouwen en het verhuur van de peda.

In het verslagjaar zijn de 275 zonnepanelen die in 2021 werden aangeschaft op het vernieuwde dak geplaatst en is een nieuw hoofdbord geïnstalleerd. Door problemen met de hoogspanningscabine van Fluvius moest de ingebruikname van de zonnepanelen worden uitgesteld tot begin 2023.

7.2.2 Bibliotheek

De academische bibliotheek beschikt over meer dan 100.000 items, voornamelijk protestants-evangelische academische werken in het Nederlands en het Engels, met ook belangrijke werken in het Duits en het Frans. In het verslagjaar werden 2.033 titels toegevoegd aan de collectie. In de loop van het jaar werd een aantal

kleine en grote schenkingen van boeken in ontvangst genomen, waaronder een grote collectie missiologische boeken en het laatste deel van de unieke collectie van Jan H. Karelse over het protestantisme in Europa vanaf de 19de eeuw. De bibliotheek biedt toegang tot een groeiend aantal e-boeken en een aantal digitale academische databanken zoals ProQuest Religion, EBSCO Religion and Philosophy Collection en Atla Serials. Deze bronnen kunnen zowel in de bibliotheek als op afstand geraadpleegd worden door alle ETF-studenten en -docenten.

Het kernteam van de bibliotheek bestaat uit deeltijdse medewerkers, toegewijde vrijwilligers en studentwerkers. PTFs-Europe biedt externe ondersteuning voor het bibliotheekbeheersysteem en voert jaarlijks upgrades uit. De online dienstverlening via de bibliotheekwebsite breidt elk jaar uit. Er is een self-checkout module om materialen te ontlenen en in te leveren tijdens de openingsuren.

De bibliotheek biedt een aangename en rustige omgeving om te lezen in de centrale zaal en onderzoeksruimte, uitgerust met studietafels, draadloos internet en een boekscanner. Wegens tijdelijke energiebesparingsmaatregelen is er sinds september van het verslagjaar een tijdelijke externe leesruimte naast de refter, met dezelfde uitrusting. De bibliotheek is toegankelijk voor alle ETF-studenten, -medewerkers en -alumni. Ook andere bibliotheekgebruikers met een jaarlijks lidmaatschap kunnen dezelfde analoge en digitale bronnen op de ETF-campus gebruiken.

Studenten en staf van de ETF Leuven kunnen gratis een lidmaatschap van de KU Leuven bibliotheken aanvragen en studenten en staf van de KU Leuven hebben bij de ETF bibliotheek hetzelfde voorrecht.

7.2.3 Selfstorage Sint-Jansberg

De ETF Leuven heeft beslist om een aantal onbenutte ruimtes als opslagruimte te verhuren. In eerste fase zijn elf units klaargemaakt voor gebruik. Deze zijn inmiddels alle verhuurd. Deze dienstverlening wordt aangeboden via de website www.selfstorage-sint-jansberg.be.

7.3 Begeleiding

7.3.1 Gemeenschapsvorming

De ETF Leuven wil bewust aandacht schenken aan de persoonlijke en geestelijke ontwikkeling van de studenten in relatie tot elkaar en hun omgeving. Daarom houdt de ETF Leuven wekelijks een viering in de kapel waarbij staf en studenten betrokken zijn en aansluitend een gemeenschappelijke maaltijd. Ook op ontmoetingsdagen van de ETF Open University zijn er kapelvieringen. Voor studenten en staf zijn er elke week gezamenlijke momenten voor mededelingen en is er dagelijks een gezamenlijke koffiepauze.

De werkgroep spiritualiteit reikt handvatten en kaders aan om de onderlinge verbondenheid en geestelijke groei van zowel studenten als personeel te bevorderen. Periodiek worden de activiteiten van de werkgroep geëvalueerd.

Op 20 april was er een Paaskapeldienst gecombineerd met een lunch voor alle staf, studenten en pedabewoners. Op 1 juni werd een barbecue georganiseerd

voor staf en studenten, ter bevordering van onderlinge contacten. Op 21 december vond de jaarlijkse kerstviering plaats.

André Le Roux en Anne-Catherine Pardon functioneren als studentenpastors. Jeremy Otten is verantwoordelijk voor de wekelijkse kapelvieringen. Jacobus Kok is het aanspreekpunt voor het kringwerk en het mentoraat.

Nadrukkelijk wordt gesteld dat de student zelf verantwoordelijk blijft voor zijn persoonlijke en geestelijke ontwikkeling. De student wordt wel aangemoedigd deel te nemen aan activiteiten en groepen, binnen en

buiten de ETF Leuven, die een bijdrage kunnen leveren aan persoonlijke en geestelijke groei.

7.3.2 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding vindt voornamelijk plaats in de vorm van mentoraat en zogenoemde kringen. Tijdens het verslagjaar kregen alle voltijdse eerstejaars bachelorstudenten een mentor aangewezen. Ook waren er kringen waar de eerstejaars vrijwillig aan konden deelnemen. Tweede- en derdejaars bachelorstudenten kunnen zich inschrijven voor mentoraat op vrijwillige basis. Voor de masterstudenten geldt hetzelfde systeem

van vrijwillige inschrijvingen. Naast deze studiegerichte benadering worden masterstudenten aangemoedigd om zelf kleine groepjes te vormen, vergelijkbaar met de kringen van de bachelorstudenten.

Onderdeel van het mentoraat aan de ETF Leuven is dat elk kwartaal een training wordt gegeven op het gebied van specifieke behoeften die door studenten worden geïdentificeerd, zoals stressmanagement, tijdsplanning, studiemethoden en hoe men geloof en de kritische academisch-theologische studie in een gezonde balans met elkaar kan houden.

Uit bevragingen blijkt dat veel van de studenten positief zijn over de studiebegeleiding. Bovendien zijn de studentenraad en het academisch secretariaat goed bereikbaar als er zich probleemsituaties zouden

voordoen. Ook de bereikbaarheid van de docenten is over het algemeen genomen ruim voldoende. Studenten die psychosociale begeleiding nodig hebben, kunnen terecht bij het studentenpastoraat of worden doorverwezen naar gepaste hulpverlening.

7.3.3 Begeleiding van de instroom

De open dagen en aanmeldingsprocedure zijn goed bruikbare instrumenten om de motivatie en verwachtingen van aankomende studenten te vergelijken met het aanbod van de beschikbare onderwijsprogramma's. Zodoende kan de uitval in het eerste studiejaar van de bacheloropleiding aanzienlijk worden beperkt. In het academiejaar 2021-2022 was er één uitvaller in het eerste studiejaar van het voltijds programma. In het ETF Open University (deeltijds) bachelorprogramma waren er vijf uitvallers in het eerste jaar.

Ook de instroom van masterstudenten die elders een bachelorsdiploma hebben gehaald, wordt begeleid. Voor hen is er, net als voor de eerstejaarsstudenten, een introductie van gebouwen, opleiding, diensten en de stad. Daarnaast werkt studentenvereniging PAAP met een peter/meter systeem: alle nieuwe studenten krijgen een student uit een hoger studiejaar toegewezen die hen begeleidt en beschikbaar is bij vragen of problemen.

Er was in het eerste masterjaar in het academiejaar 2021-2022 geen uitval in het voltijds programma. In het ETF Open University (deeltijds) masterprogramma betrof het twee uitvallers.

7.3.4 Ombudsfunctionaris

Aan de ETF Leuven zijn er drie ombudsfunctionarissen aangesteld (een voor de bachelor, een voor de master en een voor het doctoraat) die de belangen van individuele studenten verdedigen. Voorafgaand aan de examens wordt steeds bekendgemaakt hoe de ombudsfunctionaris te bereiken is.

In 2021 hebben de ombudsfunctionarissen alle klachten door bemiddeling kunnen oplossen. Er is geen gebruik gemaakt van externe beroepsmogelijkheden.

7.4 Studentenactiviteiten

7.4.1 Studentenraad

De studentenraad bestaat uit minimaal acht en maximaal twaalf leden. Er is in 2022 viermaal overleg geweest tussen de directie, onderwijsadministratie en de studentenraad. De studentenraad is lid van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS).

Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de ETF Leuven, onthulde de studentenraad op 28 juni een muur met het motto 'Fides Quaerens Intellectum', waar iedere afgestudeerde zijn of haar naam mag neerzetten als blijvende herinnering.

7.4.2 Studentenvereniging

In 2011 is de studentenvereniging PAAP (Per Aspera Ad Perfectiora) opgericht. De faculteit stelt een ruimte beschikbaar aan de studenten om de activiteiten te kunnen laten plaatsvinden. In 2022 zijn er door PAAP verschillende activiteiten georganiseerd. Het jaarlijkse PAAP-symposium vond plaats op 21 april. Het thema was “Christian spirituality in a technological age” en de sprekers waren Davi C. Ribeiro Lin, Frederiek Depoortere en Henk Reitsma. Op 1 april vond het PAAP-gala ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de studentenvereniging plaats. De studenten hebben opnieuw een bestuur gekozen dat jaarlijks vernieuwd wordt en door de ETF Leuven wordt een aantal materiële randvoorwaarden gecreëerd.

7.4.3 Introductieweekend

Het jaarlijkse introductieweekend voor nieuwe studenten bachelor en master werd van 24-26 september gehouden. Het introductieweekend voor de eerstejaarsstudenten van de bachelor werd georganiseerd door tweedejaars en derdejaars bachelorstudenten. Het introductieweekend voor de nieuwe masterstudenten werd georganiseerd door tweedejaars masterstudenten.

7.5 Marketing en communicatie

De ETF Leuven stuurt regelmatig nieuwsbrieven naar haar achterban, onder wie vele alumni, die voor een belangrijk deel bijdraagt aan de financiële kaders van de instelling. Ook stond de ETF Leuven stand bij allerlei (jongeren)activiteiten in Vlaanderen en Nederland. Verder is de ETF Leuven actief aanwezig op sociale media.

De ETF Leuven is via tientallen persartikels in de Vlaamse en Nederlandse pers zichtbaar geweest.

De ETF Leuven werkt met een externe fondswerver die zich inzet voor donaties voor studiebeurzen voor internationale studenten en het verduurzamen van de gebouwen. Daarnaast werkt de ETF Leuven momenteel met een tweede externe fondswerver, gefinancierd door stichting Agaton Ergon, die zich richt op de particuliere fondswerving en het verduurzamen van de fondswervingsstrategie.

Verder ondersteunt Cees Tulp de directie bij de fondswerving voor de ETF Leuven.

7.6 Automatisering

De ETF Leuven heeft 46 werkplekken met bijbehorende computeruitrusting. Daarnaast is er een aantal servers operationeel voor o.a. digitale leeromgeving (gebaseerd op Chamilo, een open source Learning Management System), studentenadministratie, bestandsopslag en (off-site) back-ups. Koha, een open source geïntegreerd Library Management System, wordt ingezet voor het beheer van de bibliotheekcatalogus.

Er is een campus-breed draadloos netwerk beschikbaar. Via een VPN is thuiswerk voor stafleden mogelijk. Het netwerk is beveiligd tegen risico's.

In het verslagjaar heeft de ETF Leuven verder stappen genomen richting Microsoft 365: na de migratie van de mailserver in 2021 kregen alle stafleden en studenten een ETF-mailbox toegewezen en kunnen ze genieten van de voordelen die Microsoft 365 met zich meebrengt.

8

FINANCIËN

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de cijfers gepresenteerd over het boekjaar dat loopt van 1 januari tot en met 31 december 2022. Deze cijfers zijn gecontroleerd door de bedrijfsrevisor.

De goedkeurende verklaring van de bedrijfsrevisor is opgenomen als bijlage 1 in dit jaarverslag. In de volgende paragrafen komen achtereenvolgens de resultatenrekening (§ 8.2), de balans (§ 8.3), en de financiering (§ 8.4) aan de orde..

8.2 Resultatenrekening

RESULTATENBEREKENING 2022	EURO
Bedrijfsopbrengsten	2.367.640
Omzet	1.589.482
Overheidstoelagen en subsidies	879.126
Studiegelden	297.795
Huisvesting peda	275.836
Vergoeding gebruik lokalen	35.433
Conferenties	74.360
Boeken en cursusmaterialen en diversen	26.932
Giften en legaten	563.142
Giften België	78.945
Giften Nederland	253.490
Giften Europa / USA	62.860
Bestemde giften / Legaten	167.847
Vierde geldstroom	215.016
Schenkeningen onderzoeksprojecten	215.016
Financiële opbrengsten	8.410
Uitzonderlijke opbrengsten	2.700
TOTAAL OPBRENGSTEN	2.378.750
Bedrijfskosten	2.508.654
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	15.372
Diensten en diversen	735.021
Bezoldigingen, soc. lasten, pensioenen	1.571.682
Afschrijvingen op opricht., vaste activa	189.963
Waardevermind. voorraden, bestell., enz.	553
Voorzieningen riciso's en kosten	-10.884
Andere bedrijfskosten	6.947
Financiële kosten	7.311
Uitzonderlijke kosten	0
TOTAAL KOSTEN	2.515.965
RESULTAAT	-137.215

8.3 Balans

ACTIVA (31 DEC 2022)	EURO
VASTE ACTIVA	2.127.046
Immateriële vaste activa	0
Materiële vaste activa	2.126.947
Terreinen en gebouwen	1.966.726
Installaties machines en uitrusting	119.737
Meubilair en rollend materieel	29.236
Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	11.248
Financiële vaste activa	99
Andere financiële vaste activa	99
VLOTTENDE ACTIVA	1.127.579
Vorraden en bestellingen in uitvoering	24.018
Vorderingen op ten hoogste een jaar	289.901
Liquide middelen	773.250
Overlopende rekeningen	40.410
TOTAAL ACTIVA	3.254.625

PASSIVA (31 DEC 2022)	EURO
EIGEN VERMOGEN	2.565.498
Fondsen van de vereniging	4.443.545
Beginvermogen	3.190.055
Permanente financiering	1.253.490
Bestemde fondsen	45.061
Fondsen voor projecten	0
Fondsen voor groot onderhoud	17.184
Fondsen voor personeelslasten	27.877
Overgedragen resultaat	-2.000.474
Kapitaalsubsidies	77.366
VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN	50.204
Voorzieningen voor risico's en kosten	50.204
VREEMD VERMOGEN	638.923
Schulden op meer dan een jaar	681
Financiële schulden	681
Schulden op ten hoogste een jaar	445.197
Schulden > een jaar, binnen een jaar vervallend	0
Handelsschulden	91.602
Ontvangen vooruitbetalingen	70.404
Schulden m.b.t. belastingen, bezol., soc. lasten	159.102
Aan te wenden studiebeurzen	71.817
Overige schulden	52.272
Overlopende rekeningen	193.045
TOTAAL PASSIVA	3.254.625

8.4 Financiering

De ETF Leuven ontvangt als ambtshalve geregistreerde instelling voor hoger onderwijs van de Vlaamse overheid beperkte financiering voor onderwijs en onderzoek ter grootte van € 816.733 (zogenoemde eerste geldstroom). Wat betreft de bekostiging van het onderwijs is door de wetgever gekozen voor een mechanisme dat nauw aansluit bij wat gebruikelijk is bij de universiteiten in Vlaanderen. Wat betreft de bekostiging van het onderzoek is er met de Faculteit voor Protestantse Theologie en Religiestudies (FPTR) in Brussel een gezamenlijk onderzoeksplan waarover ook in het verslagjaar werd gerapporteerd bij de overheid.

De ETF Leuven doet grote inspanningen om deze beperkte financiering aan te vullen met middelen uit de zogenoemde tweede, derde en vierde geldstroom. Eén staflid voerde een door het FWO gefinancierd fundamenteel basisonderzoek uit (tweede geldstroom). Eveneens lopen er in het verslagjaar drie extern gefinancierde toegepast wetenschappelijke onderzoeksprojecten ter grootte van € 215.016 (vierde geldstroom). Bovendien worden ook onderzoeksprojecten gezamenlijk met andere universiteiten uitgevoerd en financieel gedragen. Verder zijn er enkele extern gefinancierde aanstellingen.

Overige inkomstenbronnen zijn onder andere individuele of institutionele gevers, inkomsten uit studentengelden, pedaverhuur, verhuur van storage units en de werking van het LCCS.

Naar aanleiding van het Besluit van de Vlaamse Regering van 9 oktober 2015 betreffende controle en single audit (in werking sinds 1 januari 2016) beheert de ETF Leuven een permanent dossier. De ETF Leuven wordt gecontroleerd door een bedrijfsrevisor volgens het principe van de single audit en rapporteert naar de overheid volgens de ESR-code (Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen).

BIJLAGE 01

CLYBOUW Bedrijfsrevisoren

Verslag van de bedrijfsrevisor aan de algemene vergadering van de vereniging Evangelische Theologische Faculteit VZW over het boekjaar afgesloten op 31 december 2022

In het kader van de controle van de jaarrekening van Evangelische Theologische Faculteit VZW (de "vereniging"), leggen wij u ons bedrijfsrevisoraal verslag voor. Onderhavig verslag wordt niet afgeleverd in het kader van een mandaat van commissaris van de vereniging. Dit bevat ons verslag over de jaarrekening.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van bedrijfsrevisor door het bestuursorgaan. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2022. Wij hebben de controle van de jaarrekening van Evangelische Theologische Faculteit VZW uitgevoerd gedurende tien opeenvolgende boekjaren.

Verslag over de jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening van de vereniging, die de balans op 31 december 2022 omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van 3.254.625 EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een verlies van het boekjaar van 137.215 EUR.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de vereniging per 31 december 2022, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Basis voor het oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISAs) zoals van toepassing in België. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie "Verantwoordelijkheden van de bedrijfsrevisor voor de controle van de jaarrekening" van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

CLYBOUW Bedrijfsrevisoren

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vereniging de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, alsook voor de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de vereniging om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de bedrijfsrevisor voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een bedrijfsrevisoraal verslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISAs is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze jaarrekening, beïnvloeden.

CLYBOU Bedrijfsrevisoren

Bij de uitvoering van onze controle leven wij het wettelijk, reglementair en normatief kader dat van toepassing is op de controle van de jaarrekening in België na. Een controle biedt evenwel geen zekerheid omtrent de toekomstige levensvatbaarheid van de vereniging noch omtrent de efficiëntie of de doeltreffendheid waarmee het bestuursorgaan de bedrijfsvoering van de vereniging ter hand heeft genomen of zal nemen. Onze verantwoordelijkheden inzake de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling staan hieronder beschreven.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- het concluderen of de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vereniging om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een

CLYBOU Bedrijfsrevisoren

onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons bedrijfsrevisorisch verslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons bedrijfsrevisorisch verslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening, en van de vraag of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het bestuursorgaan onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle

Gebruik van onderhavig verslag

Gezien het verslag uitgebracht is in het kader van een contractuele opdracht is het enkel bestemd om de algemene vergadering in te lichten. Dit verslag kan in geen geval het voorwerp uitmaken van een neerlegging bij de balanscentrale van de Nationale Bank van België.

Antwerpen, 21 maart 2023

Clybouw Bedrijfsrevisoren BV

Vertegenwoordigd door

**Arnaud
Clybouw
(Signature)** Digitaal ondertekend
door Arnaud
Clybouw (Signature)
Datum: 2023.03.21
16:22:06 +01'00'

Arnaud Clybouw

Bestuurder

COLOFON

Tekst

Jelle Creemers
Jos de Kock
Julie Gelling
Hannah Sas
Hélène Selderhuis
Bernard Vantieghem
Jermo van Nes
Martin Webber

Hoofdredactie

Jos de Kock

Eindredactie

Hannah Sas

Foto's

ETF Leuven
Ashley Glen
Anouck Madelyn
Manuel Murre
Laura Roman

Vormgeving

www.leftlane-design.com

Verantwoordelijke uitgever

Jos de Kock

Evangelische Theologische Faculteit vzw
Ondernemingsnummer 0411.947.023
RPR Leuven

April 2023

“

De ETF Leuven staat voor een klassiek-theologische opleiding, aangevuld met een versterkende religiewetenschappelijke component, zowel on campus als via blended learning.

Sint-Jansbergsesteenweg 97
3001 Leuven
+32 16 20 08 95